

05

A

2493

SUPREMO NUMINE FELICITER ANNUENTE
DISPUTATIONE INAUGURALI

17.
Morborum ab Imaginatione ortorum,

Aliis

Idealium,

IDEAM

Consensu Gratiōsis, Facultat. Medic. Wittenbergenf.

SUB PRÆSIDIO

VIRI NOBILISSIMI, EXCELLENTISSIMI AC EXPERIENTISSIMI,

DN. JEREMIAE LOSSII,

Philosoph. & Medic. Doct. celeberrimi, Anatomia & Botanic. P. P. famigeratis, Medici Provincialis felicis,

Inclyt. Facult. Medic. p. t. DECANI Spectatissimi,

DN. PATRONI atq. STUDIORUM PROMOTORIS
nunquam satis colendi.

PRO LICENTIA.

Summos in Facultate Medica Honores, Insignia & Privilegia DOCTORALIA legitime impetrandi

Examine exponet publico

M. JOHANN. GERDES, Holm. Svec.

Ad d. 16. Jun. in Auditor. Major.

Horis Ante & Pomeridianis.

WITTENBERGÆ,

Literis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. LXXXI.

MOTIVUM AD IUS
DISPUTATIONE IN ACADEMIA
SUI RENO MINNEFONTER AMBENTE

GENATIONE OTTONIS

IDEAM

Consensu Grandae Facultatis Medice in Wittenbergensi

PHILOGON & METAPHYSICIS
SUI RENO MINNEFONTER AMBENTE
DISPUTATIONE IN ACADEMIA
SUI RENO MINNEFONTER AMBENTE

05 A 2493

PRO LICENTIA
Summae in Facultate Medica Honoris Insignis &
Magistrae DOCTORIAE legendae impendendi
Examen ex parte publica

M. JOHANNES GERBRANDUS HOLM SVEC.

in d. n. Jun. in Rodano, Mator.
Hortus Sars & Compendium

WITTENBERG
THEOPHILUS STAMM SCHNITZER
ANNO MDCCXXXI

I. N. J.

PRAEFATIO.

§. 1.

Estem morborum Principem, sub *Præsidio olim Magnif. Dn. D. Schneideri, Praeceptoris desideratissimi*, publicè prædicavi, hanc tamen ab Imaginatione adhuc superari, tritum proverbium evincit.

Imaginatio Peste fortior.

§. 2. Mirandam ejus vim cum stupore animadvertunt multi, operandi modum vix assequuntur ingeniosissimi.

§. 3. Illudit scientiæ Intellectuiq; Sapientum, cum exactissimè Sanis, characterisimum febricitantium, lymphomicorum, melancholicorum, delirantium, vesanorum, veneno fatali tinctorum, imò ad modum syderatorum, penitus obstupefactorum, virtute sigilliferà suà absconditâ, momentaneo quoq; ictu, altissimè impressum, constans observatio testetur.

Sola Imaginatio multorum morborum causa.

§. 4. Et quid de humano dicam Intellectu? Naturam ipsam superat. Integras familias *Ciceronum, Pisonum, Lentulorum*, inusitato sigillo notatas, ita conservare, Naturam invertere, formas transmutare, imò in mores & fortunam jus sibi vindicare quotidianum ei est.

Natura ipsi insul-tas.

A 2

§. 4. Me-

Ejus igno-
rancia in
Medicina
nocua.

Opiniani
varietas
& diffe-
rentia

Medicus
Syncreti-
sta.

§. 5. Meruit Imaginationis subtilis vis, & ocula agendi ratio, ut ingeniosissimarum quoq; mentium, oculi convertantur in eandem, cum quid damni ejus ignorantia in Medicina pareat, nulli non pateat. Accessurus autem ad hanc materiam parile ac in omnibus reliquis rebus arduis, hic offendo fatum, opinionum nempe varietatem, sententiarumq; miram mutabilitatem, aut minimum terminorum saltem discrepantiam. Licebit tamen ad mentem accuratissimorum, hoc academicum, de Morbis ab imaginatione, s. Idealibus, quod loco Inauguralis proponere concessit Nobiliss. Hygieæ Collegium, adornare exercitium, doctrinam. Veterum aliis quidem terminis, non minus tamen eandem rem denotantibus, expressam, cum Recentiorum conferre assertis, conciliare, recipere, declarare, meq; ad monitum *Excell. D. Ammanni* *ingenuum, cuius Religioni medicæ faventem, exhibere Syncretistam. Hoc ut à me feliciter impetretur, Ter gloriosum Numen calidis sollicito votis, nostris benigne is annuat coeptis. Fiat.

* *Medic. Critic. Prefat.*

SECTIONIS PRIME.

THEORETICA TRACTANTIS

CAP. I.

NATURAM. M. J. EXPLICANS.

M. J. Tra-
ctus an-
gustus.

§. I. Orum jam morborum aspiciens tractum, amplissimum scribendi campum prævideo, cui tamen cum neq; hæ pagellæ, neq; mea hæc vice satisfaciant intentio, potissima & summis quod ajunt oculis notata loca

loca, nunc saltem delineabo, & quod inscriptio quoque refert, in Ideâ tantummodò istos exhibebo morbos.

§. II. In vocabuli morbi significatione obscuritas nulla superest, denotare enim idem quendam Naturâ laborem & p. n. Corporis humani statum, latinitatis quoque norunt Tyrones; De epitheto ergo unica cura. Imaginationem derivant Autores ab Imagine, quod sc. in Phantasiâ, hujus vel illius rei icon s. imago præsentetur ac seruetur. Cum enim Medici quovis tempore observarint, ex causis occasionalibus levissimis, sano licet corpore, sola vi imaginationis, morbosas ejusmodi imagines concipientis, ac in Phantasiâ deponentis, maximos sæpe ortos esse morbos, eos imaginativos s. ab imaginatione fabricatos, haud inconvenienter dixerunt. Cum quantum Imaginationi in hoc quoque passu tribuendum sit, ex scriptis Viri incomparabilis B. D. D. Sennerti, nec non Practici felicissimi Francisc. Joelis, & Physici Clarusf. Sperlingii fusius videri poterit.

Origo vocis.

§. III. Subtilius rem declaraturus Philosophus ingeniosiss. J. Marcus Marci, (cujus labores inter alios Illustris. Barones de Frisen magni fecerunt semper ac in deliciis quasi habuerunt, testibus literis, ad eum datis, & præf. Traët. d. Veter. Philosophiâ restituta, recensitis,) Morbos istos nuncupat Ideales, in Ideis operatricibus hospitantes. Idea siquidem, unde denominationis hujus origo, exotica vox est, suas Græciâ tribuens natales, cum eîdeâ s. idèâ, quæ l. à græco verbo eîdeô (video) descendit, ex sensu Platonico Speciem, seu ad mentem Seneca exemplar denotat: vel à Substantivo eîd@ quæ formam s. figuram rei sonat, derivatur, ita ut vi originis Morbus Idealis significet talem hominis p. n. statum, qui specificus vel formalis sit, & in ipsis formis partium humanarum particularibus hospitetur, & radices agat. Vid. Beckmann, d. Origin. Ling. Lat. p. 11349 seqq.

Idea quid denotet.

§. IV. Cum autem Ideâ sæpius significatione æquivalent nudi conceptibus, sintque in usu aliquando cum cogitationibus eadem, entia nempe rationis & pura pura figmenta; Proinde hunc sensum hinc removemus sedulo, & quemadmodum.

Varia Vocis acceptio.

Morbi Ideales revera aliquid ponunt in Archeo s. Spiritibus, vitiosum nempe labile ac nocuum, ita & *Ideæ* morbosæ tanquam causæ horum affectuum, immediatæ, proximæ, sunt entia verè realia, existentia & agentia, spiritualia tamen & feminalia; cum absurdum sit ens aliquid reale, produci ab ente rationis, aut effectum esse nobiliorem suâ causa.

*Idearum
Operat.
tric. expli-
catio.*

S. V. Accuratus autem Morborum Idealium concipimus indolem, si prius, ad placitum *Marci** & vestigia ejus exactè prementis, *David d. Beck*,** actiones corporis organici animadverterimus consideratius. His quidem, quicquid alii per actiones vitales & animales, ope Spiritus s. calidi innati, perficiendas, alii per Archeum fabricantem, alii per Formam totalem & particulares descripserunt; per *Ideas* certas agentes & operantes denotarunt ingeniosè. Cùm n. animales motiones in humano corpore præstandæ, non menti s. animæ rationali, quin potius peculiari & distincto operandi principio; adscribant, quod Philosophis iste demonstravit ad longum,*** asserunt, unum quodq; semen habere *Ideam* corporis sui propriam, in quâ reverà sensibiles signaturæ, ac radicales & essentielles characteres sunt formati, qui totius corporis sciagraphiam, pro Specierum varietate representant, ut tale organicum corpus quale huic, & non aliæ speciei competit, necessariò exinde perficiatur; Hasque radicales *Ideas* non esse mere passivas sed activas & operatrices, easdem cæli & astrorum virtute, excitari & ad sese explicandas aptas reddi. Habere quoque *Ideam* Speciei suas *Ideas* sub se particulares, manus, pedis, digiti, &c. attrahentem, expellentem, retinentem &c. Unde ex harum naturalium indole, morbosarum colligimus con- nem haud difficulter, se sunt ut supra dictum, & eadem reales ac materiales, in sunt, quæ non raro semini, (at p. n.) hinc m. morbos excitant à primo ortu, & quemadmodum *Ideæ* naturales operantur secundum naturæ instinctum; ita per *Ideas* morbosas occasionaliter, imaginationis vi, *Ideis* naturalibus, supervenientes, impediuntur

* Tr. *Jd. Idear. Operat.* ** *Experim. circa Rer. Natur. Princip.* *** *Jd. Operat. Cap. II.*

untur in suis motionibus & retrahuntur, præternaturaliter Ideas istas disponunt, aguntq; & effectum producunt nobis Idealem dictum morbum. Quod hîc in antecessum breviter monuisse sufficiat.

§. VI. Deinde [Morborum] Idealem valorem hîc aliquanto limitandum esse maximè necessarium duco, cum ad mentem *Illustr. Helmontii* ambitus eorum latissimus sit, à quo tamen sensu, non sine ratione declinamus, sc. ea est opinio modo memorati Helmontii, ut quicquid morbosum aut Symptomaticum homini acciderit, non nisi occasionaliter ad morbum, seriem referatur, sed pro effectu eorum habendum sit genuino; Morbus autem esset conceptus ille archealis, s. in conceptu fabricata idea. Sic enim idem; *Omnis materia visibilis atq; peregrina de foris adveniens, l. sponte sua intus prognata quantumvis fuerit, de ipsa solidorum nutritione degener atq; separato liquor proprio nomine semper se habet per modum occasionis & causæ irritantis, sive id fuerit pro morbo primario, sive vero id fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter dein stimulans Archeum ad novæ procellæ s. morbi creationem. Adeoq; omnis morbus de Spiritu enormentico, per ideas conceptas, in proprio Archei subjecto patitur.* Et paulò post: *Non est enim calculus morbus, sed primaria Lithiasis & verus morbus Dulcis est ipsamet Idea in potestatis Archei Renum l. Vesicæ radicaliter insita.* At generaliter nimis hoc sentu extenduntur Morbi Ideales; cum sæpiusimo ut plurimum contingant morbi, quorum causa intrinseca nunc à primo ortu, & cum semine, nunc à quotidianâ victus ratione induxerunt talem morbosum habitum, ut non amplius idea morbosa adsint, imò nec usu veniant sed sint ipse morbus & constitutio vitiosa. Tum quoque soluta unitatis morbi, momento & ab extra contingentes, à nulla Idea conceptâ generari queunt, nisi effectum causa sua priorem, præter rationem asserere velis. Certo documento, non omnes morborum species sub titulo hocce generali *Ideali* contineri, sed alios rectius communibus adfectuum classibus an-

numer

Restringitur Morborum Id. ambitus. Helmontii opinio rejicitur.

Ratio additur.

numerari & ex affectionibus sibi maxime appropriatis denominationem sortiri.

Morbi
Ideales
veri qui
nam.

§ VII. Nos proinde hos tantum Ideales dicemus affectus, qui (1) Causam agnoscunt externam occasionalem maxime sano existente universo corporis habitu. (2) Solâ Imaginationis plasticâ & sigillante virtute, sensibus tamen externis Visu, Auditui, Tactu, animi quoque Pathematibus administrantibus concipiuntur & formantur. (3) Momento non raro, ad modum cogitationum, fabricantur & menti obijciuntur. Cujus generis fuit subitanea illa Apoplexia juvenis illius aliâs probi habitus ap. Tulpium*, Pestis quoque, quâ ex tristi, ob mortuos hâc luc cognatos, nunciô, subito cortipiebatul mulier. Referente Maroldo. **

* L. I. Observ. 7. ** Locmograph.

Aquipol-
lentes Si
gnificatio-
nes.

§ VIII. Nec unico hocce titulo latum hoc morborum genus patescit, commodissimum saltem ex nostro ingenio hanc denominationem judicavimus. Qui enim à Subjecto, *Archealem* vel *Spiritualem*, aut aliquantò latiori termino *Sanguineum*, vel à causâ *Imaginativum*, vel vi nominis *formalem* dixerit. Morbum, haud errabit.

Definitio,

§ IX. Quâ tandem veniat nuncupatione describimus *Imaginativum* s. *Idealem* morbum, per *Affectum pr. n. insignem*, nunc tamen *leviorem* nunc *graviorem*, ortum ab *Imagine* morbosâ quâdam, *Archeo* nunc *levius* nunc *gravius impressâ*, *functionesq. tam mentis quàm corporis insignitur ledentem*.

Duo in
eâdem
notanda

§ X. Descriptioni huic quanquam inferius dicenda, illustrationem sint allatura, duo tamen statim monenda ducimus necessaria. Unum vocem morbi attinet, quam hâc latiori quâdam significatione accipere instituimus, sc. ut simul Symptomata includat ac comprehendat, & in genere pr. naturalem aliquem affectum denotet (cine *Kranckheit* oder *Unpäßigkeit*) omisâ accuratâ ac distinctâ loquendi ratione, quâ morbum & Symptoma non parùm differre docent Institutionista. Alterum affectu seconditionem exprimit, nempe *insignem* & *notabilem*, siquidem *levissimæ* quævis *Archei* alterationes, quæ quos-
tics

ties ex levisimis etiam causis brevi temporis spatio non contingunt? vix morbi titulo dignæ; licet & hæc notabilis mutatio gradus quoq; suos levitatis aut gravitatis habeat, sicut in descriptione monitum est.

CAPUT II.

SUBJECTUM DETERMINANS.

§. I.

Nunc ad hospitium me convertito horum morborum, ad æquatum & radicale eorum subjectum, in quo puta tales Index morbificæ, morbique Ideales fiunt & continentur.

§. II. Momentaneas in Sanitate vicissitudines & subitaneas metamorphoses omni tempore observârunt Medici, in originem vero & sedem Curiosiores tantû, licet impari fortunâ, inquisiverunt. Qui enim Subjectum faciunt corpus, diversasque ejus partes, solidas & humidas, nunc nervos nunc venas, nunc alia vasa, à variorum humorum abundantia, obstructione, fermentatione, gravata, vix inveniunt apud consideratores fidem aut assensum, cum omnino hæc vitiosorum humorum saburra, obstructionem aut fermentationem inducens, non uno potuerit generari momento, & ad tantam pervenire æquid, obstructiones autem ac fermentationes suos habeant gradus, præsuppositasq; causas, quæ prius declinationem ad morbum s. dispositionem morbosam requirunt, quam habitum vitiosum inducant, perfectum, tamq; admirandum accelerent casum.

*Subjectū
Morbo-
rum Id.
Non est
corpus aut
ejus par-
tes.*

§. III. Altius ascenderunt ii, qui reliq; corpore, damnatis humoribus, absolutis à suspitione istâ corporis organis quibusvis, sedem ad animam ipsam transtulerunt, eamq; quoad Facultates sæpius afflictam pronunciarunt, illaeso habitaculo suo corpore, maxime sanis existentibus instrumentis. Hi si secundum *Willisium* & *Marcum Marci* animam distinguerent à Mente, ejusq; hypostasin confiterentur materialem, aliquid distulse viderentur. De cætero, quæ ratione Spiritualem substantiam,

*Nec Mens.
s. Anima
Rationa-
lis.*

tiā, passionibus immediate subdicere, aut eadem prorsus morborum genera, in brutis animalibus, ubi Ratio deest, vel quoque objecta positiva realia, in entibus rationis Facultat. locare velint, non video, nisi & has in Archeum m. derivare velint. Quod licet terminorum lusus, non plane tamen absolum esset.

*Nec, vō
Deior pre-
tendere
debet.*

*Sed est Ar-
cheus.*

*Termini
Archeo
equivol-
lentes.*

*Spiritus
Veterum
cum Re-
centiorum
Archeo
convenit.*

§. IV. Tutissimā autem viā incedere sibi videbuntur, forsitan ii, qui vō Deior, non quidem sensu Hippocratico & positis causis secundis, aut occultam quandam virtutem prætendentes, de reliquis circumstantiis minus se exhibent curiosos.

§. V. Ass nobis adæquatum & radicale morborum ab Imaginatione f. Idealium Subjectum, id esse videtur, quod vinculum mentis cum corpore, actionum itidem & motionum ejusdem apud quamplurimos audit moderator. Dicimus eundem, Archeum, voce quidem Helmontianā, non absone tamen, rem explicante. Nec eō ipso veterum spernere, minus intotum rejicere studemus doctrinā, quin potius omnibus modis, eō laborare, quō utrorumque, Veterum nempe & Recentiorum, asserta, unā evolantur & quantum per veritatem licebit, conformentur. Quod utiq; possibile esse censemus. Si quidem, quicquid de Archeo dicitur, quoad materialitatem, originem, ex Luce simplicissimā & particulis subtilissimis, operationem, ejusdem per Attractionem, Expulsionem, Retentionem, &c. differentiā f. divisionem in plures particulares f. speciales, membris corporis & Potentiis, dicatos, id omne quoque de Calido Innato Spiritu Vitali, Animā Facultatibus, & Formis subordinatis particularibus jure prædicari potest.

§. IV. Nam si rem æstimamus ut est, videbimus, vetustis morum m. Scriptorum de Calido Innato, & Spiritibus doctrenam, non tantum satisfacere conceptui, sed & convenire exacti Archeo Recentiorum. Spiritus enim, tanquam Particula corporis lucidæ, puræ, Salino-Sulphuræ, volatiles, activæ, vitæ cunctarumque actionum vitalium autores & directrices jure audiunt. His in corpore existentibus fortibus, vires fortes, debilibus, debiles experimur. Hi ad opinionem quoque Hippocratis suam ex Spiritu communi, quem ventus in ventre portare dicitur

dicitur ab Hermete * trahunt originem & capiunt alimen-
tum, illiq; ad alterationem Spiritus hujus communis suas pati-
untur alterationes & passiones morbificas. In his ergo potis-
simas morborum accessiones, jure locavit Senex divinus **,
Unde & Clariss. Dn. D. *Wirdig* *** cunctas morborum acces-
siones, in earundem alterationibus & perturbationibus deposuit
satis convenienter, monstravitq; legitimam Spiritus reducendi
methodum, per convenientem curandi modum. Quo cum
consentit quoq; Illustr. D. *Sennertus*, *** dum in tractatione,
Maniæ sedem eiusdem quoque ponit in Spirituum perturbatio-
ne & alteratione insigni.

* *Tabula Smaragd.* ** *de Flat. T. 1. p. m. 401.* *** *Me-
dic. Spirituum.* *** *Lib. 1. Med. Pr.*

§. VII. Quicquid etiam de Spiritibus seorsim dictum
est, de sanguine tanquam eorum subjecto proprio predicari
quoque potest; Proindeq; sanguis eodem jure pro vitæ princio
pio, & mortis termino recipitur. Cum n. punctum primum sa-
liens & undulatio extrema in sanguineo liqore, nec alibi per-
sentiatur, actiones animales quæcunq; ex sanguinis vigore & bo-
nitate judicentur; hujus conformatio & particularum consti-
tutio vulgatorum temperamentorum sit origo, ejusq; *dis-
positio* plurimorum affectuum existat causa; à Scripserat ipsa
in eo locetur animæ sedes, & ab *Hippocrate* *, is proinde in ho-
mine maximam partem ad prudentiam etiam conferre dicitur,
cur non rite explicatâ mente pro Archei Synonimo haberi pos-
sit, non videmus. Vid. *Harvæus Exercitat. de Generat. animal.*
Reeck de motu cordis, Jacob de Back & Lovver. dissert. de corde
aliq;

* *de Morbis Lib. 1. Tom. II. op. p. 33.*

*Sanguis
quoq; recte
intellectus
idem de-
notat.*

§. VIII. Et conciliatis nunc spiritu vitali & sanguine
quoad identitatem substantiæ & formæ, cum Archeo fabrican-
te; calidi, vulgò sic dicti, innati convenientia cum utroque de-
monstratu erit facillima. Siquidem ut nunc, autoritatibus, u-
nâ aut alterâ & non rationibus institutum pro equamur, *Gale-
nus* spiritû vitalem cum calido innato unum idemq; esse, mani-
festò

*Calidum
innatum
ab Archeo
quoq; non
differet.*

festò afferit. Sic enim lib. 5. cap. 9. Simpl. inquit, *Calidum* innatum dicitur: quod etiam Spiritum in singulis appellamus animalibus. Quò etiam respicit Scaliger dicens: *Scriptum reliquere Sapientes, nihil aliud esse calorem naturalem, quam Spiritum à variis functionibus Naturalem Vitalem Animalem & Generalem dictum. Exercit. CCLXXX.* & Divinus quoque; bene; cum eadem prædicata & Spiritui & Calido innato; assignet & tribuat passim.

Nec Facultates ani-

mae si virtutibus suas tradunt & expendunt doctrinas. Moti
mae recte enim, ur credo, religione; unitatem animæ defensorum, omnes o-
explorata. perationes animales ab unicâ istâ rationali diducunt, quas ipsius nuncupant Facultates. Non autem sibi contrariantur Facultates & Archei, eû quicquid nos Archeum Retentricè, Nutricè, Generatricem &c: nuncupamus, illi per virtutum & potentiarum terminos prodant & tradant, harum autem potentiarum directricem aut autorem ipsam Mentem s. animam rationalem constituant, quam nos ex supra allatis rationibus Archeum s. Spiritus vitales facimus. Quicquid tandem sit, aut Facultatum rectè intellectarum titulo aut Archei termino tradatur doctrina, idemerit; disensus hicce terminorum in Medicâ arte aut curâ nullam asserre poterit moram aut impedimentum. Licet animæ rationalis in animalibus operationibus quierem, peculiarisq; Archei Fabri, à corpore & mente multis para sangis distantis, existentiam, argumenta invicta, h. l. minus apte tradenda, evincant, verius itidem & magistrationabiliter per Archeum ens verum existens, animalium operationum expendatur series, intellectuig; objiciatur, quam per Facultatum fictum conceptum, potentiarumq; entia rationis & nuda excogitata.

Per Ani-
mam sen-
stivâ idem
qvoq; intel-
ligitur.

S. X. Quibus quoque hunc Archeum fabrum s. operantem Animæ vel Formarum partialium titulo insignire lubet, eam à rationali materialitate distingvere, eiq; cunctas naturales actiones tribuere, non nos habebunt contradicentes. Quid enim Archeo nostro magis proprium & affine esse possit, quam si ad mentem Philosophorum & Medicorum Excellentissimo

rum,

rum, Democriti, Epicuri, Laertii, Lucretii, Platonis, Pythagoræ, Cartesii, Hogelandi, Honorati Fabri, Gasfendi, Willisii &c. Brutorum animas (quæ hominum sensitivæ istis Autoribus dicuntur) igni (Luci) conformes ex atomorum Sulphureo-Olarum subtilium & valde mobilium agglomeratione & congerie esse constructas, quæ sc. cum vitâ in motum, velut ignitionem citâ, eundem usq; & pariter Subsistentiam suam continuant, quamdiu, iis ex materiâ apposita nutrimentum, quod sensim absuntitur, interius Sulphureum, exterius à medio ambiente Otrorum, conceditur. Easdem cunctarum actionum animalium esse, causas, dum hæc in prima statim corporis formatione se activas demonstrant, machinam corpoream, tanquam domicilium suum effingunt, dein corpus illud integrè formatum ad usus quævis tum speciei, tum individui necessarios, aptum & accommodatum reddunt, in quos usus multiplici facultatum & potentiarum (idearum) satellitio instruntur, nec non juxta varias naturæ instinctus & suggestiones, actus varii generis, tametsi uno fere semper modo & velut prædestinare exerunt. vid. Willisii Tract. de Animâ Brutorum Cap. II. p. 8. 9. 10.

§. XI. Et hæc breviter de aequipollentia Terminorum, Archei, Spiritus vitalis, Animæ, si Formarum subordinatarum aut subordinatarum particularium, Sangvinis etiam &c: conciliatione harmoniâ atq; operationis identitate, dicta hæc vice sufficiant. Quamvis tamè non negabim; ubi vis aliquid superesse, quod explicatione & fusiore & meliore indigeat, quam unâ cum verâ conciliatione ab aliis potius expectabimus, quam à nobis factam esse asseremus.

CAP. III.

ARCHEI NATURAM AD MENTEM
RECENTIORUM EXPLICANS.

§. I.

Non autem nobis vertetur vitio, quod subjectum morborum idealium indigitaverimus per Archeum operantem. *Subjectum*
M. J. Ar-
& al- *cheum.*

B 3

& actiones corporis organici dirigentem, & nunc porro ad naturam eius sufficienter explicandam, sumus applicaturi animum. Cum enim terminus iste hoc tempore, usu receptus in cunctorum fere audiat oribus & scriptis, sub denominatione istâ mentem nostram exponere non dubitavimus.

Origo Vocis.

§. II. Dicitur scilicet *Archeus* Recentioribus ad analogiam vocabuli græci ἀρχή (Princeps) ut principem quasi vitæ & actionum vitalium, denotet, s. ab ἀρχή valde ἀρετή (fortitudo vel potentia,) s. ex liberrimâ quâcumque denominationi voluntate, hoc sensu adhibitus, nobis idem esse poterit, modo sub hoc titulo res decenter explicetur & intelligatur.

Spiritus Universi & Mundi

§. III. Mirabilem macrocosmi structuram præter altissimum gubernaculum supremum, adhuc intrinseco quodam principio moveri, agere & vicissitudines pati, cognoverunt quôvis tempore sapientiores. Animam igitur mundi singularem statuam Plato, quam cum *Zoroastre* & *Heracleo* alii ignem genitalem, aut cum *Hermete Trismegisto* Spiritum intelligibilem, vel cum *Anaxagora* mentem dirigentem vel cum *Plutarcho* & *Hippocrate* spiritum universi, aut tandem cum Recentioribus *Archeum fabricantem*, & hieroglyphico termino *Proteum* omniformem nuncuparunt. Id quod tamen non nisi de Luce intelligendum volumus.

Macrocosmi & Microcosmi harmonia.

§. IV. Imitatur Macrocosmum exactè Microcosmus, principiorum quippe identitatem, corporum variorum, vastæ molis Macrocosmicorum, in exiguâ hominis structurâ delineationem & exemplare compendium, miraculosè fabricatum conspiciamus. Corpus ex principis communibus ortum, mentem à Deo in creatione inspiratam, utrumque toto cælo distantem offendimus. Inest mens corpori, anima rationalis eaq; immaterialis, operatur in eodem, non quidem immediate, cum simplicissimum crassissimo & maxime mixto uniatur nequaquam,

Mens quæ ratione operatur.

sed per vinculum & organon aut medium inter Corpus & Mentem, Spiritum, nempe sive Archeum proprium, universi partikulam & ideam, omnium corporum animantium Solem centralem, Sulphur incombustibile & totius fortitudinis fortitudinem

for-

fortem; *Et de hoc unionis vinculo aut medio, me ferè nullū sanè philosophantem habere contrarium, asserere amsim, cum omnes animam rationalem fateantur inorganicam, corporis autem organa per se ad operandum inepta, unde ultro ad spirituum regrediuntur virtutem, eosdem animæ faciunt instrumenta & operandi media, iis proinde læsis, hæditur operatio, imo cedit summus arbiter Mens; unde vinculū & mediū Spiritus aut Archeum esse, luce clarius patescit. Nec me morabuntur, qui medium hocce unionis & operationis respuentes, unionem corporis & animæ in modo essendi utriusque, mutuæque actionum & passionum relatione solum collocant, & vinculum hoc tanquam inconueniens rejiciunt penitus, Nam inquirunt, aut vinculum illud est extensum, aut extensione caret, sin prius, quomodo poterit coextendi menti, qui spiritus est & immaterialis, sin posterius, quomodo jungi poterit Corpori? Verumenimverò multo majori jure hoc de corpore opponendum esset, in quo tanquam grato hospitio mens tamen degit & gaudet. Anne cum eo extensa nec ne? & si prius virtualiter an verò realiter? Quicquid reponant, commodius de archeali vinculo substantiā simplicissimā, purā, quam de corpore mixto, crasso, impuro explicabimus. Qui vero extra operationis actum nullam mentem inter & corpus unionem concedunt, aut contradictionem molestam involvunt, aut occasionalem tantum hancce unionem asserunt, (quemadmodum Spiritus completus ob effectum aliquem edendum jungitur quandoq; alicui corpori) & svavis. Mentis cum Corpore consensum, harmoniam, relationem & sympathiam in totum auferunt.

* *Vid. Forr. Licet. de Anim. Coextens. Corp. Ant. Grande Inst. Phil. P. IX. p. 28 seqq.*

§. V. Saniora fatebuntur qui fabricantis animalis Archei ortum & principium inspexerint intimius & consideraverit altius. Lux idem est, materialium simplicissim. simplicissima, maxime actuarua maxime activa, fortis, fortissima, excellentis, excellentissima. Unde *Excell. Dn. Kirchner, Natura Scrutator solertis, Hospes & Patrovis Venerandus*

*Unio
corporis &
Mentis an
in modo
essendi utriusq;
An extensiva an
non.
An virtualis an
Realis.*

Archei origo à Luxe & materialis.

*Lux Ideā
divina
Majest.*

*Lux mo-
tus omnis
origo.*

*Aut ingeniosiss. suo de Phosphoro & naturā Luc. Tract. c. 2. Sect. 1.
p. 20. summo jure de eodem ita sentit; Radium & Ideam Ma-
jestatis fructum quod bonitatis suae DEUS opt. communicare vo-
lens, nullum aliud quam lucis Symbolon elegit. Enim verò tam
alta est hujus substantiae indoles, ut paradoxa asserere non vide-
bor, si statueri in lucem, spirituum finitorum puta, naturam affe-
ctionibus illustribus proxime imitari. Ab hac lucis indole est
quicquid activitatis aut mobilitatis machinae corporis animalis
non tantum, sed & vegetabilis inest, quamdiu haec concentrata
praesens, motus & vita, dissipata vero & absens, mortifera quies
adest. Ad quam sententiam inclinatur quoque Magnus Daniel
Seaverus hisce verbis: Omnino statuendum videtur nobilioris
essentiae, quam mixta ex elementis simpliciter, esse hunc Spiritum,
reclod, de eo etiam illud Scaligeri Exerc. 307. S. XX. affirmari pos-
se, omnem formam cujuscumque, perfecte mixti m. si non est anima,
naturam esse quintam, longe aliam à quatuor elementis. Atque
ita vel simplex corpus erit hic Spiritus, ab initio rebus à Creatore
inductum, atque hoc modo revera aliud à IV. elementis & mixtis ex
istis ac τοῦ τῶν ἀσθενῶν ἡ ἐξ ἐξ ἀνάλογον, vel si mixtum fuerit ex ele-
mentis, non tamen erit mixtum ex elementis simpliciter, sed habe-
bit suam essentiam, à peculiari formā, quae ut ex Scaligero dictum,
revera à natura quinta est, longe alia à IV. elementis: de qua illa
ejus praesentia à nobilioresque, actiones proveniunt & ob quam colo-
dicatur analogum. Et hanc lucis in Corporibus praesentiam
causalem, exemplis & experimentis unā cum rationibus nunc di-
duceremus ulterius, nisi excluderemur harum pagellarum angus-
tia, actumque ageremus cum idem à Celebr. Thoma Barthol. de
Luce Animal Tract. absolutis, nec non ab Excell. Dn. Kirckma-
jero l.c. incompendio expeditum sit jam dudum.*

*Archeum
constat
quod ex
particulis
sui corpo-
ris.*

*§. VI. Etsi autem tam splendida ac divina plane sit hujus
Archei Vitalis origo, recipit tamen etiam particulas quasdam
ab habitaculo suo corpore quas sibi associat, intime conjungit
& illustr. suarum affectionum facit proprias. Haec particulae pro-
cujuslibet speciei qualitate, & proprietate, Archeum, quoque fa-
ciunt diversum & distinctum, per ideam, speciei illi, à primo or-
tu,*

tu, inditam & propriam. Sic licet omnes Vegetabilium, Animalium, Mineralium Archei, fiat ratione originis ac ortus idem, universalis puta Lucis filii, aut Communis Spiritus particula, aliter tamen constituti sunt & operantur in *seminio* Mineralium, quam *succo* Vegetabilium aut *sanguine* Animalium; ita, ut junctus minerali Bure, ut loquuntur, solidum, durum & immobile efficiat corpus: associatus *Loffas* s. succo Vegetabilium molle & gracile; intus vero *sanguini* animali, sensibile & mobile demonstrat productum; documento, accedere aliquid ab hisce corporibus, quod cum particulis communis Spiritus aut Archei junctum, jam eum facit speciei proprium, per ideale istud sigillum ex combinatione Spiritus universalis cum particulis certi corporis natum & ortum. Et hinc alius est Archeus atq; character auri, alius argenti, alius centauri. minor, quam chelidonii, alius leonis quam lupi aut hominis. Imo & in individuis variat idem, cum enim in semine nunc antecellant particulae volatiles, nunc terrestres, nunc fluidae nunc mixtae, nunc plane vitiose figuratae, hinc accidit, quod Archeus semini super additus, nunc impetret hospitium activum, nunc tardum, nunc mixtum, nunc plane vitiose dispositum, quae cunctorum temperamentorum morborumq; a primo ortu est veris. causa.

§. VII. Quamvis porro ex origine Archei non parum percipimus ejus naturam, nondum tamen penitus satisfecimus intellectui nostro, cum ne sic quidem certum de indole ejus formare possimus conceptum. Unde ad obtinendum hoc progredimur porro. Dixi originem debere Luci simplicis, dixi materialem, dixi maxime activum & mobilem: Ex adfectionibus hisce, materiae archealis conformationem atq; figurationem concludimus sine insigni opera. Non autem obscuris istis corporis oculis metiamur unum quodq; necesse est. Quot enim sunt in natura, quae sensus nostros aut plane fugiunt, aut si videntur, ob primorum principiorum configurationem tectam, omni rationi illudunt. Qvis enim hamose figurata *magnetis* effluvia, attractricis virtutis causam vidit unquam? Cuinam tetraedicae, *Citri*, *Oxylappati*, *aceti*, *Vitrioli*. particulae, aciditatis

Idea corporum facit distinctionem Archeorum.

Temperamentorum ratio est causa.

Magnetis Attractrix virtus ex unde.

Particulae stipræ efficientes, occurrerunt aliquando? **Quis** aculeis fur-
aciditatis catis confitas *Abrotani, Absinthii, Aloes, Myrrha, &c.* observa-
quales. vit atomos? Mente hæc exploranda sunt, Intellectu investiganda
Amaritu- eadem; Cum secundum *Scaligerum, Eo diviniora ea sint, quo*
dinis cau- longius ab externis sensibus remota. **Quod** in Archei anatomi-
se. mia in antecessum quoque volui monere. Nunc brevibus
Particu- affero: Fugere quidem particulas Archei externos corporis o-
larum Ar- culos non tamen mentis, cum hæc deprehendant omnium ge-
chei qua- nerum atomos & particulas, quoad qualitates, *Olin-*
licas. *Areas*, non crassas istas, sensibus subjectas, sed ad mentem *Excell.*
Bohni in his latentes, inspidas & quasi seminales, omnium sup-
Earundè & maxime activas; Quoad quantitates rotundas, striatas,
quanti- triangulares, aculeatas, hamosas, summâ, varie figuratas ac for-
tas. matas. Humi rotundæ & summe mobiles constituant potissi-
Motus & mam ejus substantiæ partem, cum talem particularum figura-
Activitas tionem, activivas, mobilitas exindeque accensus calor poseant
in Archeo necessariò, striatæ triangulares, hamosæ, interstitia rotunda-
unde. rum decenter suppleant, suos tamen certos habent usus, quod
Facultates nunc explicabo porro. Motum omnesq; exinde sequentes a-
Attrahitrix. ctiones adscribo particulis rotundis s. primi elementi, hasque
Expultrix. omnibus aliis particulis ad operatione diducendis, jungendas
Retentrix. puto. Facultates reliquas ex cæteris diduco atomorum conforma-
Nutrix. tionibus. Sic novimus inesse Archeo varias operationes
Generatrix. *Attrahitricem, Expultricem, Retentricem, Nutricem, Generatricem &c.*
Generatrix. cunctas ex particularum figuracionibus natas. *Attrahitricem*
potentiam adscribo particulis hamosis & furcatis, quibus ad mo-
Generatrix. dum impressiois originalis Archeus attrahit id, quod sibi con-
Generatrix. veniens. *Expultricem* assigno terotibus & acutis, urticarum,
aculeis consimilibus, quæ pungendo sensorium partis alienius
fodicant & aperiendo poros ad expellendum simul provocant.
Retentrix. *Retentricem* per atomos ramosas, plurimisq; hamulis confertas
operari, *Nutricem* ope attrahitricis & retentricis accedente spō-
Nutrix. cificâ quâdam ideâ agere; *Generatricem* particularû cunctarum
in semine esse concentrationem s. ideam, non sine ratione affo-
Generatrix. ro; Et sic in reliquis. Hæc verò ad mentem *Laertii, Epicuri*
Generatrix. Car-

Cartesii & Dyghai compendiosè de *Archei* forma dicta sufficiant.

§. VIII. Harum modo enumeratarum quantitatum figurarum, quamvis mirabilis deprehendatur virtus, stupendaque existat efficacia, de subjecto tamen in quo operentur disquirendum adhuc ulterius: Scilicet *Archeum* fabricum & operatorem recepitum semel, & quicquid de particularum conformatione recensuimus, id omne quoque ad ejus essentiae cognitionem collimare volumus. Quà tamen ratione *Oeconomiam* corporis nostri administrat & quâ sede radicali propriâque gaudeat, nondum expeditum satis est. Mentem categoricam acutis. *Helmontii* adducere vix possum; Cum enim nunc ipsum stabilem spiritum spleni insitum, exaltet, nunc cerebro & cephalicis organis delectetur, nunc laticem aliquem peculiarem *Archei* mandatis subdat, nunc stomachalem regionem ceteris anteferat, certi hospitiî denominatio manet dubia: Quantum tamen ex scriptis colligere licet, stomachus ejusque orificiî dexteri membrana interior, pro vera *Archei* recipienda erit aula & sede; in hac residens distinguit, ex mente auctoris, convenientias rerum cunctarum, proportionones, similitudnes ac adaptationes.

*Quantio
ratum
mira esse
cacia*

*Sedes
Archei
juxta
Helmontium.*

§. IX. Verum cum in hanc *Helmontii* sententiam satis argute alias excogitatam, ob certas rationes condescendere nequeamus, absque ullâ ejus censurâ nostram nunc brevibus exponemus opinionem: *Archeum* fecimus materialem, athericumque, nunc declaramus eum cum toto corpore coextensum, sanguinis hospitio & pabulo gaudentem. Sanguinis quippe receptacula cunctas corporis perreptant partes, in minutissimosque dispersa rivulos, salutarem cruorem ex oceano cordis undiquaque deferunt. Commodis, hoc hospitium maxime conveniens hæc est sedes. Operatur nunc *Archeus*, quatenus in sanguine collocatus, secundum ideam specificam impressam, per instrumenta convenientia, naturales, vitales, animales functiones perficit, unius cuique parti & membro ad modum characteris dotalis, fermentis partium superadditi, suum tribuit necessarium, associat, conjungit & applicat, superflua detrahit aufert & sequens

*Vera
Sedes
Sanguis.
Helmontii
sedes
reji
citur.*

Arat, ac hinc totius corporis & economiam legitime administrat & gubernat.

Sunt in Corpore Arcei f. Ideæ speciales operantes & fabricantes.

§ X. Et, quo hæc conventionius percipiuntur, notandum, habere hunc Archeum suos Archeos speciales & particulares, (quemadmodum id Sperlingiam per varias formas parciales explicant communiter) quæ æquidem conjunctim sumpti, certam alicujus speciei constituunt symmetriam & formam, sic, ut à primo incipiamus ortu, inest semini, tanquam receptaculo parvo, Archeus certæ alicui speciei, herbæ, metallo, animali dicatus; habet autem is suos particulares Archeos formantes & operâtes, exempli gratiâ, in Vegetabilis semine, *Centaur. min. Salvia, Beronica* est Archeus unicuique proprius, in Lupo, Cane, Leone itidem. Alius tamen adhuc est peculiaris ille faber, quo formatur in vegetabili caulis, alius quo folia, alius quo nervuli: In animali quoque ratione formationis sanguinis, ossium, membranarum, venarum, unguium, pilorum, diversus & specialis requiritur.

Ossium nutrimentum quid. Sanguinis. Simile ab Horologio, applicatur Arcei.

Archeus fabricans & operans. In Nutritionis actu observatur idem. Alio enim & distincto impulsu ossa recipiunt acidam chyli particulas easdemque, ad characteris impressionem sibi conformant; aliâ contra ideâ inditâ sanguis præas & liquidas, ad suam nutritionem accipit & sibi assimilat. Alius itidem est character Archei, quo attrahit, alius quo expellit, alius quo generat, alius quo nutrit. Nec sibi hi Archei contrariantur, sed quemadmodum in machinâ quâdam horologicâ structura tota dicitur horologium, facitque cum omnibus suis particularibus instrumentis ad machinæ illius veram denominationem & operationem, licet deinde peculiaria sint adhuc organa, quæ gravitudo suâ motum conciliant, fissuris & intercissionibus certis, eam adjuvant; alia quibus motus ille conservatur methodicus & ad mensuram; alia quibus tempus denotatur & signatur &c: ita ut vitiatò leviori quodam organorum, machinâ quoque vitietur simul & imperfecta reddatur; principali autem destructo aut ablato, destruatür artificium totum. Idem de Archeo valet assertum; speciales ejus *Arcei*, tanquam, satellites & satellitæ, suis strenuè funguntur officiis, quibus se, à primo ortu per ideam

ideam primitus impressam dicati semel sunt: Archeus *Attrahens non expellit, nec Expellens attrahit; Nutriens non generat, nec Generans nutrit &c.* Omnes autem communis Archei sub sunt imperio, à quo motum & actiones impetrant liberalissime; cumque eo conjunctum unam certam & perfectam constituunt ideam, quæ vi characteris, in prima creatione diversimodè impressi, pro specierum varietate sit earundem specificum attributum, formalis proprietas & dotalis qualitas. Quodq; devitiato alterutro particularium organorum, machinæ horologicæ, supra diximus, idem hîc quoque observamus; vitiatur actio per Archeum illum perficienda. v. gr. Archeo Retinente per ideam aliquam morbosam debilitato & depravato, depravatur quoque actio retentrix conspicua, maximè in eâ corporis parte, in quâ idealis ista & vitiosa idea fuit deposita: Sic ponamus eandem in stomacho aut intestinis, & experiemur pro debilitate aut fortitudine ideæ morbosæ, nauseam, vomitum, alvum laxam diarrhæam, dysenteriam, hæmorrhagias varias &c. eademq; tamdiu continuant, donec vitiosa ista impressio per convenientia media erasa & ablata fuerit, Archeo suâ functione liberè iterum concessâ. Interim autem communis Archei status erit perturbatus quoq;, nonnunquam idem contristabitur, obstupescet, indignabitur: l. etiam excussis habenis & frenis, penitus in furorem agitabitur, ob sympathiam & compassionem justam, harmoniam itidem & affinitatem, quæ Archei particulares juncti sunt Archeo universali arctissime, ab eoque dependent immediatè. Quæ sympathetica affinitas tanta est, ut non tantum existat morborum sympatheticorum causa in eodem subjecto, ita, ut accepto vulnere in aliquâ regione corporis, idem sentiat Archeus communis, indeq; format ideam quandam morbosam, pro excitandâ feбри sympatheticâ & vulnerariâ, satis sufficientem, aut adhuc gravius alterato Archeo, planè indignè ferat & inordinatè se jactet, indeque deliria causetur, multis observationibus testibus; sed quoque in dissita operetur, suamq; vim in loca remotiora exerat.

Symptomatum generatio quomodo.

Sic constat, nasum lautioris cujusdam hominis ex pauperculi brachialibus musculis artificiose fabricatum, mortuo paupere defecisse quoque & corruptionem unâ induisse. Sic oriuntur nonnunquam univrsarum familiarum internecciones eodem morborum genere, licet remouissimè à se invicem fuerint dispersa. Eademq; ratione, Parentes liberorum suorum mala fata, per morbos, punctiones, caesiones aliasqve violentas Archei perturbationes ipsis oblata, ex contristantibus propriis Archeis sæpè augurantur & præsentiuunt. Quæ cum non propriè sint hujus loci & tractationis, nunc sic *Ex præcedis dicta & monita hoc loco sunt.*

*Archeus in
statu se-
parationis
considera-
tus, qualis*

§. XI. De subjecto Id. Morb. Archei, nempe natura proflixit forsansermo præter fas longior, unde ad causas nunc nos transferre, proximum esset, quas etiam expendere convenienter, nisi adhuc pauca de Archei, in statu separationis vel mortis, conditione hic adjicere, operæ pretium judicaremus, cum ad meliorem Morborum Idealium cognitionem non parum eam conferre judicemus, quod proinde tribus, ut dicitur, verbis evolvemus.

*Resolutio
Archei
qualis.*

§. XII. Vinculum & combinatorium animæ & corporis audivit Archeus, imò rationalis mentis sedes & subjectum. Unde corporis & mentis separatio in vinculi hujus & Medii consistit destructione & rupturâ vel potius resolutione. (Quod etiam dicunt Nostrates, de Spiritibus & Veteres de calido nativo.) Contingit ista resolutio, quatenus per varias ideas morbosas Archeus morbificè alteratur, in præternaturalem locatur status & nunc violento motu & agitatione particulas interfitas variè figuratas terit & detornat, in sphericam formam transmutat, & ad motum secum abripit, proindeq; se ipsum quasi accendit, comburit, destruit, & sic ad omnes actiones & functiones inhabilem reddit; Unde necessaria & violento impetu metuenda destructio, exemplo caloris ignei, qui quamdiu convenienter moderatèq; fovetur, conservari diu potest; semel autem excessive accenso, impetuosa ignitione abit in auras. Nunc fatali torpore ligatur idem, dum rotunda & contigua ejus

*Quomodo
contingat
ab Archei
furoris.*

*Ab Archei
Torporo.*

ejus atomi in particulas irregulares & angulatas, parum ad motum effictas, convertuntur, quatenus corpora aliena & initio tenuissima, particulis rotundis & ad motum per naturam aptissimis se admiscunt, illis adherent tenaciter, & tandem condensata motum impediunt, activitatem tollunt, & ex materia Elementi primi elementum tertium formant. Cum itaque ex antea dictis certo constet, constare Archæum ex particulis elementi primi & tertii proportionate mixtis & combinatis, indubitato sequitur, mortem nihil aliud esse, quam particularum harum in alterutrius substantiam commutatione, scilicet aut elementi tertii in elementum primum, aut primi in tertium, quâ transmutatione ad justas suas functiones obeundas redditur Archæus inhabilis. Quamdiu proinde talis funesta alteratio adhuc infieri, & nondum gradum adeptâ est summum, poterit medicamento virtute succurri laboranti fabrico, particulaq; conjunctim vel ad rotunditatem & sphericam figuram tendentes, obrundi atteri, universim verò ad irregularitatem & angularem formam properantes, detornari & in globulam deduci iterum, ad quem scopum cujusvis medicamenti propria collimat facultas & dotalis potestas.

§. XIII. An verò Archæus hic Vitalis, factâ resolutione Mentis & corporis plane avolet, suoq;ve principio, luci putasse iterum jungat? An in corporibus & corporum reliquiis tamen adhuc lateat, & motione exutus quiescat, donec spiritum suum motorem à Deo in futurâ resurrectionis die iterum accipiat? determinatum hæc ita facile est. Si autem consideraverimus ritè, quæ supra §. §. V. & VI. de Archæi naturâ tradidimus, quomodo nempe is ex particulis spiritus communis, & corporis, sui habitaculi, specificis & Idealibus constatus sit, concludimus non absque ratione; Abire equidem in morte particulas istas æthereas in auras, suoque associari principio, aut non eo momento ac icu mortis, sed post satis longam etiam moram, quod in iis, qui violentâ nece (gladii icu) tolluntur è medio, manifestè deprehendimus. In his enim animam rationalem abesse, & vel in sede beatorum vel maledictorum ipso momento in-

*Elementi
primi in
tertium
mutatio &
contra.*

*Mortis ve-
ra, ratio.*

*Archæus in
quam
resolvatur
principia.*

*Abit in
auras.*

*Non mo-
mento isto
Mortis.*

te in-

Seu sedes Archei viscosa & tenax est, qualis nostro iudicio Melancholicorum & pituitâ viscosâ præditorum constitutio esse solet; Unde ægrè ex iisdem emittitur Archeus, quod in serpentibus, ranis alijsq; infectis, ex limosâ materiâ genitis, experimur quotidie. Eorum enim viscosus & limosus Archeus operationem nedum amittit, dissectis licet in minutissima frustula corporibus, cum motum & actionem in partibus istis videamus adhuc manifestum, diuq; continuantem.

§. XIV. Quod autem hæ Archeales particule secundum *An in officulo Lus* svave somniû Rabbiorum recedant & concentrentur quasi in *culo Lus* officulo quodâ, ossi sacro inferius subnexo, Lus dicto, proindeq; *ille sine* illud nulla vi, nullo modo corrumpi aut perdi possit, sed *Idea.* maneat Resurrectionis principium & futuræ resuscitationis fundamentum, primo statim aspectu olet fabulam & inter Rabbinnica figmenta non est postremum, unde ulteriori confutatione vix dignum. *Conf. Excell. Philologus & P.P. Witteb. Dassovius Tract. de Resurrect. Mortuor. Cap. III. de Forma Resurrect. p. 26. seqq.*

CAP. IV.

CAUSAS DIFFERENTIAS ET SIGNA
EVOLVENS.

§. I.

Quæ de subjecto morborum Idealium studio fufus expeditimus, ea nunc in reliquis compensabimus brevitate. *Causa M. 7. Proxima immediata.* Causam itaque *Proximam immediatam* denominaturi, eam dicimus Ideam aliquam præternaturalem seu morbosam, *Proximior* in Phantasiæ sigilliferâ virtute locamus. De vocabuli *Ideæ* acceptione superius jam tum actum, pauca ad rhombum facientia superaddemus nunc. Sunt *Ideæ* in Mente, sunt quoque in Archeo seu Spiritibus. Mens immaterialis & simplicissima, certas tamen possidet ac format ideas. Innata idea ejus est, quâ disponitur harmonicè ad corpus, certosq; & distinctos *Idea Mentis innata* vera habet characteres, quibus respondet suo corpori, ita ut *quonam.*

D

vi ha.

*Symp-
thia cum
corpore o-
rigo.* vi harum Idearum originalium, Mens licet substantia spiritualis & incorporea, fiat quoque particeps & passionum & affectuum sui corporis. Adventitia & succedentes ideæ, conceptus sunt quotidiani, quoties enim res quæ iam mente concipitur ac intelligitur, & sic objectivè est in intellectu, toties revera idea rei istius formatur nova, mentalis licet & spiritualis. Quæ de re nobis res præcipuè non est.

*Archeales
hic intelli-
guntur i-
deæ.* §. II. Archeales intelligimus hæc vice, nec eas innatas naturales, quibus tanquàm per scientiam connatam, cunctæ actiones secundum corporis, cui in hærent, proprietates & organisationem eduntur, aut efficiuntur, sed adventitias & præternaturales, innatis naturalibus è diametro contrarias, uno verbo, morbosas. Cum enim per ideæ innatas naturales, functiones edantur secundum naturam, ita per præternaturales aut depravantur, aut læduntur, aut penitus tolluntur eadem,

*Idearum
morbosarũ
descriptio.* §. III. Sunt itaque ideæ morbosæ certæ imagines, reales materiales & peregrine, occasione sensuum & Pathematũ animi, Phantasia impressivã vi in spiritu vitali characterizata, morborum & affectuum proximæ causæ.

*Idearum
morbosarũ
libus ratio
par est.
Sunt Ma-
teriales.* §. IV. Quæ autem de Archei supra exposui natura, nunc de idearum morbosarum conditione repetere hic quoque possumus. Materialis est & realis idea morbosã, quoniam ex substantiã Archei, eandem formari asserimus, sic, ut alterato quâcunq; tandem occasionali causã, Archeo, formetur ad modum & indolem alterationis imago quedam, ex propriã Archei essentiã, realis ac verè existens quæ nisi a robore naturæ vel etiam Medicinæ operatur iterum, ex eadem materiã alimentum, capit, augetur, viresq; impetrat, quotidie majores, donec tandem perveniat ad statum, licet ut plurimum in augmento, destruat Archeum.

*Particula-
rum Ideæ
Morbosæ
figuratio.* §. V. Rationi conforme itaque est, certam in ideis quæ morbosis esse particularum contiguarum conformationem & figuratorem, pro alterationis varietate, variam & distinctam, sic ut alterato per metum Archeo, introducta, meticulosa idea vel imago revera habeat aliam Atomorum constitutionem, quam

.id,

id, quod per iræ occasione spiritibus impressum fuit, sigillum. Nec ita difficile æstimamus determinationem ex rationali Cartesiano principio, quo certam & aliam ex metu, aliam ex irâ, aliam ex mœrore particularum conflationem, imaginisq; morbo sæ productionem, statuere & explicare hic possemus, si temporis & intentionis permitteret ratio.

§. VI. Per exemplum unum aut alterum res evadet elarior *Probatnr*
& magis evidens. Sic v. gr. adducam morbi idealis totius, ut *exemplo*
ajunt, substantiæ historiam primo, exindeque formandi mo- *pestis.*
dum exponam. Plus simpliçi vice enim percepimus hic, grassan-
tem, anno superiori, *Dresde & Lipsiæ* pestem, solo sæpius
nuncio & inani alias verborum strepitu (cum scil. Draconis hu-
jus volantis per discurlum facta fuit mentio) in spiritibus audi-
entium fixisse pedem, ac per fatalem aliquam ideam tam pro-
fundas egisse radices, ut ex morte multorum, tandem capien-
dus infelix fructus esset. In hac Pestis generatione nullam in-
trinsecam ex humoribus, fermentis pestilentialibus, aut quibus-
cunque tandem communiter inculatis causis, allegare possumus.
Sed corpus pono sanum, Archeum eousque inculpabilem, ex re-
latione autem tristi perceptâ, format Archeus ex suâmet ipsâ sub-
stantiâ (quæ cum ex principiis constet primis, ad quamcunque
ideam peregrinam exoticam & Archeo humano planè contra-
riam induendam, apta est) imaginem quandam horrendam a-
trocem, spirituumq; indoli planè contrariam, quam investit &
induit, auget, Archeoq; corporis imperanti, fortissimè impi-
mit. Hujus ideæ intuitu & sensu non solum, sed quoque sym-
pathiâ cum generali Archeo alterantur ideæ operâtrices specia-
les, habenas quatiunt & indignantur, officiis suis aut planè non,
aut saltem per vices & inordinatè funguntur, & tandem vel pla-
ne effreni agitantur in furorem, vel animum despondentes, ob-
stupefacti actionibus se abdicant.

§. VII. Particularis autem morbi, per idealem impressio- *Morborũ*
nem, formandi rationem, aliquantò exponimus aliter. Sc. ibi *& sympto-*
eandem ab Archeo fabricatam præsupponimus ideam, non au- *matũ par-*
tem tam insignem, fortem & tenacem, unde Archeo communi *riculariũ.*
impar, ratio.

impar, hinc inde fluctuat, & absque effectu (potentia, qua Idea tanquam Lumina formalia se invicem penetrant) Archeos cunctos pervagatur, donec aliquem particularem offendat, qui vel jam tum ab occasionali causa alteratus & debilitatus, vel à primo ortu minus fortis fuit, huic se maritat, in illo morbosam ideam deponit, & consequenter morbum ipsum inducit. E. g. Per iram aut metum poterit fabricari in Archeo morbosa quædam idea sensationis tristis & dolorosa, quæ cum non tam potens sit, ut imperantem Archeum subigere & insicere totaliter possit, in debilissimum vires suas exerit, quem nunc ponam in pedibus, unde eidem characterisino hocce morbofo impresso, ibidem radices agit, ideas ulterius explicat & extendit, & tandem effectum per podagricum affectum luculenter demonstrat. Et ex hoc fundamento elucescit, cur membro quodam, vulnere, vel aliâ quâdam morbositate affecto, & superveniente, per iram, metum, contristationem &c. imagine aliâ, exoticâ, morbosâ, cadat in Archeum, potissimum jam tum affecti membri, idque magis & gravius afficiat & alteret.

*Idea Mor-
bos. occul-
tantur di-
utius.*

VIII. Latitare autem hæc idea in Archeo possunt diutius, ita ut nec suæ morbositatis characterem amittant, nec tamen ad effectum producendum admitti queant, sed in statu, ut ita loquar, neutralitatis, perseverent. Communiter dicunt id dependere à dispositione corporis, quod per Ideas latentes paullo clarior, ut puto, explicatur. Hæc ratione per benè multum tempus quis ideam febris ardentis in sanguine habere potuit, quæ accedente occasionali causâ quâcunque, potu generoso, irâ, motu, &c. accipit occasionem se explicandi & vires, exerendi. Sic observationes testantur, per levem, sæpius in extremitate articuli cuiusdam cum cultro aut alio instrumento, vulnerationem, parvo temporis spatio acceleratam esse gangrenam; per cibi aliquantò calidioris superfunctoriam labiorum excoriationem, productum esse ulcus Phagadænicum, sive depærens malignum, &c. In his hæc externæ causæ tantum fuerunt incitamenta, quibus idea jam dudum in Archeo errantes nactæ sunt occasionem evolvendi & exponendi sese. Imo à primo ortu tales offendi-
vicio.

vitiosos characteres, qui si non per ejusmodi occasionales causas excitentur, sopitæ in æternum, nec unquam quoad actum secundum essent existituræ, quinimo convenientibus extirpari aut minimum in actu saltem primo conservari posse, credibile censemus. *Nunc non memorabo Calculum, Podagram, Melancholiam, Scorbutum &c.* hæreditatis lege ad multos traducta, cum nonsemper opus sit, ut in seminis chylosâ substantiâ lateat materialis illa origo, sed quoque per singulare, seminali motori, impressum sigillum impetratur idem, nonnunquam etiam per utrumque obtinetur unus idemq; effectus. In morbos compositionis & soluta unitatis, luxationes, fractiones, rupturas, &c. influunt non minus seminales & originales characterismi. Levissimam manus aut pedis allisionem in viâ accuratissimè stratâ (ebener Erde) causari luxationes, detorsiones, fracturas &c. non uno exemplo sumus confirmati. Singulare nunc narrabo in aula Celsi. Comitum Oldenburgici, Anthonii observatum & bonâ fide ad me delatum. Quod licet in Brutis contigerit, patilem tamen habet rationis valorem. Comes iste cum aliquando venationi accinctus, exercebat canes, consuetudine Principibus usitatâ, accidit, canem velocissimi cursus (Windhund) secundo avidius feram lapsu fregisse crus, unde, potissimum quod bonæ indolis esset, & jam tum concepisset, decenti tractationi & curæ commissa fuit. Post quinque enixa catulos, qui venationi affvesacti iridem, unâ cum matre, uno die, præsentem Comite ad persequendas feras educti, in eodem crure perpeffi sunt fracturam; documento, implantatas fuisse has ideas Archeis singulorum, iisdemq; per cursus violentiam nactis occasionem, enormantico hocce actu exeruisse Imaginis suæ potentiam. Et hinc non raro ab iis, qui luxationibus & fracturis laborarunt, auditur vox, nescire se, quâ ratione tam velox & sine ulla aut tamen levissimâ datâ occasione in membro, satis alias robusto, accidere potuerit fractio (Wie sie öftters auff ebener Erde fallen können/den Fuß oder Bein brechen &c.) Unde sæpius ad beneficia aliasq; magicas, in inculando, confugiunt causas, verâ tamen efficiente in proprio hospitante Archeo. Quod autem in ob-

D 3

serva-

servatione modo adductâ, omnes unâ vice & tempore eundem perpeffi sint casum, in idearum consensu intimo & compassione sive harmoniâ amicâ, earundemq; etiam in distita operatione superius explicatâ, quarendum esse, judicamus.

Causa Re- IX. Et cum breviter idearum morbosarum perintra-
motior I- vimus naturam, nunc quoque earundem Efficientem, mot-
maginatio borum idealium causam remotiorem & mediatam, Imaginationem nempe expendamus, necesse est. Non dissertationis brevishæc materia est, sed integri tractatus, unde nunc potissimafaltem delibabimus.

Sedes Ima- X. De sede Imaginationis solliciti fuerunt omni tempo-
ginationis, re Doctorum plurimi, in sententiâ convenerunt paucissimi. Ve-
Non cere- teres & multi etiam Recentiorum collocârunt in capite, tan-
brum. quam sede nobilissimâ, cunctas actiones principales, secundum Distichon Poetæ Anglic. Owenii

*In capite est ratio, & rationis quinq; Ministri
Divini, in rel. quo corpore pene nihil.*

Imò in cerebri hemisphæriis & cameris distinctis posuerunt certas & distinctas virtutes, unde Averrhoes: *Virtutes cerebri scil. Imaginativa & cogitativa & reminiscibilis & conservativa, quamvis non habeant membra vel instrumenta, ipsa tamen habent propria loca in cerebro. Imaginativa in prorâ cerebri, in puppi reminiscencia & conservativa.* Alii cum Aristotele, cor sedem sensuum internorum omnium reputant, hincq; & imaginationem illuc transferunt. Helmontius eumq; sequentes ad alterutrum dumviralis liqvoris, splenis sc. stabilem spiritum has functiones referunt. Cæteri, quos inter B. Dn. D. Schenckius* cunctas has potentias principes non à diversis intra cerebrum organis peragi, neq; sedibus distingui, sed in toto corpore diffusas & expanfas esse asserunt. Quam opinionem amplectimur nunc quoq; ita ut principale organum & sedes maneat, tamen cerebrum.

Nec Cor.

**sed Totum
Corpus.**

* de Facult. Anim. Princ. Ver. sed. Lib. III, c. I, p. 208 seqq.

**Imagina-
tionis Po-
tentia.**

§. XI. Et profectò tanta hujus imaginationis est potentia, ut fortissimarum rerum eam dixeris jure fortissimam, unde
initio

initio statim hujus dissertationis non absque ratione asserimus vendicare sibi imaginationem in mores & fortunam jus. Et quamvis aliquantò durius sonare hæc videantur, in investigatione causarum deprehendemus tamen veritatem. Mentem sive Animam rationalem in omnibus subjectis & individuis unam eandemq; i. e. indifferentem & ad omnes functiones æquè capacem & habilem censemus; Corporis conformationem & organorum dispositionem non nisi à posteriori aut mediatè habilem vel inhabilem pronunciamus. In imaginatione autem latitat vitiositatis cunctæ origo, hæc enim pro conceptis in primâ conformatione ideis, Archeum facit nunc activum, nunc torpidum, nunc capax, nunc incapax, nunc amabilem, nunc odiosum, ex quâ particularum primâ & determinatâ figuratone, organa corporis ab Archeo iterum fabricata, sequuntur suæ efficientis indolem, ut quis naturâ doctus aut indoctus, fortis aut timidus, generosus aut pusillanimis dici queat. Et hinc patet ratio, *Horatiani illius, Lib. IV. Od. IV.*

Fortes creantur fortibus & bonis

Est in Juvencis, est in eqvispatrum

Virtus: nec imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

Cur itidem ex pulchrâ & decenti corporis conformatione ingenium judicetur virtuosum & modestum, ex *Æsopicâ* verò figuratone prava & corrupta prænuncietur indoles. Quoad primum enim generosorum imaginatio non meticulous in Archeo formabit ideas, Quoad secundum, causa non est ignobilior aut deterior suo effectu. Licet & hæc ideas vitiositatis per ritam educationem eradi, extirpari, aboleri, aliâq; virtuosæ & generosæ in locum earum reponi posse (utut difficulter) non eamus inficias.

§. XII. Vitæ exordium moderatur eadem, quod in formationis actu ex peregrinis & insuetis characteribus, corpori impressis, judicamus quoque manifestè. Imaginativa vis est, quæ id quod merum est non Ens, cogitationem nempe, momentaneo actu in ens reale & qualificatum reducere potest. *Qualia sive vitæ enim exordio.*

Imaginationis vis in Formationis actu

enim sapius *Sigmata*, phantasticum matris desiderium foetui impressisse, vidimus. Solam de parentum aut cognatorum, defunctorum, statu, recogitationem, infanti cadaverosam & Hippocraticam insculpsit faciei signaturam. *Aethyopis* improvulus occurfus Africanâ formâ investivit foetum Europæum; eademq; contra, imaginatione contrariâ superadditâ, exuta est iterum. Mactati vituli aspectus terrificus, partum editum intestinis extra ventrem, locatis, deformavit, & malefici* detruncati horribilis forma, à prægnante cum stupore considerata, infantem, capite deciso & seorsim excluso effecit.

* *Conf. Ratmy, Hildanus, Dygbaus, D.D. Beck.*

Ambros. Paræus, Bartholinus.

Modus o-
perandi.

§. XIII. Horum mirandorum eventuum si reddenda, esset ratio (quod hac vice in transcurso saltem facimus) nullam aliam quàm quæ dudum ab *Avicenna** tradita est hic possemus adducere. Ideam quippe rei avidius cupitæ, imaginationis potentia, deponi in Phantasiâ, & hinc concipi à spiritibus, in iisdemque formari ejusmodi iconem & characterisum, qui deinceps circulationis jure, & manus maternæ directione, certo alicui applicatur membro, ut illi nec alio fiat proprius. Quam opinionem omni rationi & experientia, conformem judicamus; quamprimum enim visu vel cogitatione, prægnans concepit alicujus rei formam & signaturam e. g. mori vel cerasi, Imaginationis vi (quæ semper in ejusmodi personis, ob operantem & formantem Archeum, præpotens est) Phantasiæ & hinc Archeo imprimitur altius, qui dein ex suâmet propria substantiâ, fabricat Imaginem, rei conceptæ figuræ, exacte respondentem, realem, materialem, reverâ in Archeo subsistentem. Hacqve Imago tam diu movetur fluctuabunde in Archeo, donec aut per aliam supervenientem ideam, aut ipsius Archei Vitalis robore destruat, aut Archeus aliquis specialis eundem recipiat & hospicium concedat, unde tum magis magisq; investitur, explicatur, extenditur & qualificatur, ut figuram mori vel cerasi repræsentet accurate, cum ejusmodi fructu simul efflorescat.

& rur-

* *L. 5. de Animal.*

de rursus colorem amittat. Quod vero hæc manus maternæ applicatio dirigat quasi exoticas hæc figuræ, & sedem iis præscribat, non video cur negandum, cum eatenus fluctuabundo motu agitur ejusmodi figura, donec manu, quæ plurimarum actionum externarum est instrumentum & voluntatis executivum medium, tanquam arbitro, certo destinetur loco & corporis parti. De matris hæc dicta dispositione, in fœtu ut applicentur harmonicè, haud opus est, cum Archæi matris & partus identitatem a fitionumque & passionum consensum nemo negat. Unde hoc Avicennæ decisum, non cum *dell Scipione Mercurio* * videndum, quin potius firmiter amplectendum, judicamus, maximè nullam rationem magis convenientem suppeditante eodem.

* *Traſſat. d. Part. P. I. C. XX.*

§. XIV. Quemadmodum autem moderamen ejus in fruendis vitæ noſtræ primordiis non est exiguum, ita & in accelerando vitæ noſtræ termino, non minor est ejus vis & potentia; Quam levissimæ enim sapius sint causæ, quæ annis noſtris imponant colophonem, ex supra adductis, & inferius quoque monendis pateſcet, observationibus. Vehementem enim animi affectum, terrorem, metum, rei horribilis aspectum, nuncium tristem (vah quam vilis origo!) multis calamitosam imo extialem fuiſſe, vel mille probari poſſit exemplis.

§. XIV. Sed misis causis Proximis Immediatis & Mediatibus, ad Remotioreſ ſ. Occasionales progredimur, easdemque ex Rebus Naturalibus Non-Naturalibus & Præter Naturalibus nunc depromemus. Ad Naturales referimus Temperamentum frigidum ſc. & ſiccum, in quo ſanguis fixus, craſſus, terreſtris, acidus, Spiritus minus activi, torpidi & fixi, uno verbo, Melancholia prædominatur, in hæc Imaginatio reſidet fortis, Impreſſio vehemens, alteratioque multo contingit facilius. Ætas quoque ſenilis, ob Spirituum raritatem & defectum, calidi innati abſumptionem, viriumque denegatum robar, exoticiſ & morboſiſ Ideis ſubjicitur citius, indeque ob levissimas cauſas Senes Apo-

Imaginatio mortis quoque origo.

Cauſe Occasionales (i) Naturales Res,

E plecti.

plecticos, Paralyticos, Padagricos mortique vicinos videre, haud rarum est.

Non-Naturalibus
(1) Aer

S. XVI. Ex non Naturalibus offert se (1) Aer, qui licet in se & sua naturâ plane innocuus, sapius tamen nonnullis exit molestus imo fatalis. Sic multos in plenifunio epilepticos, novilunio hystericas, Syrio regnante maniacos, vere vel autumnino periodice febricitantes, ot servamus, non quod vitium lateat in aère, alias omnibus aut tamen quam plurimis contingeret idem, sed quia ea certa & defnita aeris temperies & constitutio, potens est evocandi ejusmodi ideas, quae jam tum in Artheo latitant, & in actum secundum occasionaliter tantum deducuntur. Eadem quoque ferenda sententia (2) De Cibo & potu, hunc pro facultate sua insitâ, modo itidem & quantitate ingestionis, ut nocuum & causam morbificam hic allegare, etsi non esset absolum, nunc tamen de singularibus, & ubi neutra harum incusari potest, differemus. Ita deprehendimus nonnullos à caelo plane abhorrentes, alios panem fastidientes, butyrum itidem, Lac, vinum, cerevisiam, rosas &c. & per harum rerum, apertum aut etiam occultatum usum incidere in Lipothymias, Epilepsias aut alios gravissimos morbos. Referentibus *Dominic. Panarolo, Brasavolo, Marcell. Donato, Scochio* aliisque, nullâ tamen in horum alimentorum qualitate residente lae aut vitio, nisi quae occasionaliter ideas ejusmodi morbosas (utpl. hereditarias)

(3) Somnus
& Vigilia.
(4) Motus
& quies.

excitant & ad actum perducunt. Sic (3) Somnus & Vigilia Motus itidem & Quies, generationi morbosarum idearum praebent non raro occasionem, quatenus sc. irritione diutiniore somni aut quietis, Artheo mediante Phantasia, concipit ideam torporis morbose, eandem realiter format, investit & ad certum locum deponit, quae exemplum habemus in Paralytico, qui per somnium concipiebat pedem lapideum aut ferreum, & expergefactus, membrum id paralyti affectum deprehendit. Et alius, cui in somno lapide se petitem esse obveniebat, maneque in eodem loco tumorem rubrum sanguine subterfusalum, offendit. Contra quoque occasione vigiliarum pertinacium motuumque excessivorum, sapius Artheo, ideam inquietudinis, de-

liri

lirii & vesaniae impressam esse, observationes testantur. (4) De Excretis & Retentis par viget ratio, diutior enim & eorundem retentio, multis affectibus singularibus fuit occasio. Si-

quidem per illorum stagnationem & suppressionem, producta putredines, fuligines, fermentationes &c. effecerunt ut multi se nuac ranas, nunc serpentes, nunc bufones aut alias res in intestinis habere, constanter effati sint. Testibus Platero, Amat. Lusitano, Roderic. à Castro, Heurnio, L. Lemnio, J. Manlio &c.

(5) Animi Pathemata in producendis Morbis Idealiibus utramque absolvunt paginam. Metus, Tristitia, Amor, gaudium, Invidia, pudor, cura, dolor quid non effecerunt? Quot enim praemetu & pudore in Animi deliquia, cura & tristitia in Melancholiam, amore immoderato in deliria, gaudio effuso in mortem prolapsos audivimus, legimus, vidimus? Memorabilis est observatio Excellentiss. Dn. D. Praesidis, quae hominem quendam constitutionis alias sanae ac plane inculpabilis, persuasione, fictis rationibus & quo nihil speciositatis deesset, ad speculum abductione, eo perductum esse novit, ut se aegrotum certo putaret; unde hac cura & sollicitudine distentus, Febris Ideam concepit Archeus pertinacem, fabricavit, & explicavit, quae brevi temporis spacio eidem quoque fuit exitialis & fatalis.

§. XVII. Nec Praeter-Naturales hic omittenda & praetercunda Res sunt; Morbi nempe & Symptomata, non eadem ea insignia & gravia, quatenus ex suppressione mensium, pertinaci Hystericas & Melancholicas facias refert Plater. * à Lochiis retentis delirantes Thon. ** à quartana Hydropicos, Dysentericos & Atrophiam morientes, observatio quotidiana, (Dys enim affectus insignes quin multum valeant in aliorum Idealiium morborum excitatione nemo dubitat) sed ea levisima & vix aestumanda; Quomodo levisissimam exterioris digiti vulnerationem, Gangranam exitialem, superfunctoriam labii excitationem, exedens fatale ulcus induxisse, supra memoravimus, & digitum annularem, morsu undula à marito, inconsideratius exterius saltu laesum, post dolores acerbissimos, Symptomatum.

(3) Praeter-Naturales.

que farraginem, cum totius manus deterruncatione inhibendam, tandem fatalem accelerasse terminum, in recenti adhuc habemus memoriâ. Eadem ratione *Bunetus* *** autor est, pertinacem & duodecennalem Cephalalgiam, morte persolvendam, ex minutissimis, diploidis internæ frustulis abruptis & meninges tangentibus, ortam, esse.

* *Pract. L.I.c.3. obs. 1. ** L.II. Obs. II. *** d. Abd. Morb. Caus. ex cadav. dis. revel. L.I.P. l.c. 12.*

Causa supra Naturalis.

§. XVIII. Ultimò tandem & Supra-Naturaliter Diabolum Mille artificem & Naturæ scrutatorem callidissimum, posse in Archeo humano Ideas morbosas variæ indolis fabricare, & conservare. tum immediatè, tum mediantibus organis & mancipiis suis maledictis, non negamus. Unde & per fascinationes & magicas artes, Deo ita permittente, calamitates morbosas hominibus non rarò accrescere, concedimus. Et licet & hi ideales morbi, post media theologica, preces & supplicationes justas, manum & curam Medici non penitus respuant, id genus morbi tamen proprie hujus loci facere non possumus.

Divisio M. J.

§. XIX. Restant in Tractatione Theoretica, Divisio & Signa quæ complementi ergo subjungemus brevissimè. Distinguemus itaq; hos morbos (1) Ratione Subjecti, in Morbos Idææ Indignantis aut Suppressæ, Furentis aut Contristantis vel etiam indolis mixtæ. (2) Causæ, in Naturales & Magicos (3) Effectus, in Graviore & Leviores, Pertinaces & Cito evanescentes. (4) Circumstantiæ temporis Recentes & Inveteratos, Connatos & Adventitios, Constantes & Periodicos &c.

Signa Diagnostica.

§. XX. Signa Diagnostica Communia sunt & Propria Hæc cum specialia nimis sint & unumquemque concernant adfectum sigillatim, hujus tractationis facere non possumus; Illa vero ex corporis prius considerati, constitutione probâ, morbi irruptione momentaneâ, imaginationis vi & facultate, causis itidem occasionaliter adjuvantibus, visu, auditu, tactu, indeque excitatis Pathematibus animi, metu, tristitiâ, irâ, invidiâ dolore &c. colliguntur. *Prognostica* ex Idææ morbosæ gravitate aut levitate, sedis nobilitate aut ignobilitate, temporis brevitate aut diuturnitate, naturæ vigore aut debili-

Prognostica.

bilitate, Symptomatum itidem concurrentium multitudine
aut paucitate, judicantur optime.

SECTIO II.

PRACTICA EXHIBENS.

§. I.

EXiguam vitam nostram esse exordium, quantum enim seminis
nostram respirationi est dicatum, cuius tamen vix 2800. pars juxta
Helmontium & D. de Beck, vera seminis est portio. Non ma-
jus quoque mortis principium, cum sapientius non ens, conceptum
nempe cogitationum, fatalium idearum offendatur origo; unde
summo jure dicimus idem (ratione exiguitatis puta) & vitam
& mortis esse initium.

*Vita no-
stra Prin-
cipium
exiguam.*

§. II. Misera hæc nostra vita tam diu affligitur variis
morborum generibus, luctaturque cum iis, tanquam, ultimi exe-
cutoris, prodromis; usque dum Spiritus nostri, ex naturali sua in-
quietudine ac avolandi conatu perenni, amore itidem reunionis
cum suo principio, corpora nostra successivo atatum cursu ita at-
terant atque immutent, ut ejus machina tandem penitus conscia-
tur atque exanimetur. *Preuff. Dissert. d. Parv. Magn. Morb.
snit. sub Excell. Ettmuller. habit.*

*Archæus
desiderat
suum.
Princi-
cium.*

§. III. Chineses Sapientissimos se reputantes, omni stu-
dio à multis jam seculis huic malo quaesiverunt remedium, in-
deque indefesso labore, in immortalitatis, scrutati sunt medici-
nam; quam, tantum abest, ut impetraverint, quin potius artifi-
cem cum arte & artificio, toties fatali statuto pereuntem, vide-
rint. *Referente Neuboff. Descrip. Chin.*

*Chinen-
sum, Me-
dicamen-
tum Im-
mortalit-
atis.*

§. 4. Quarit nostra Medicina quoque medelam, non qui-
dem mortis atrocitati æqualem, eandemque à limitibus nostris
penitus abarcentem; sed satellitibus ejus, variis morborum ge-
neribus, obviam euntem, vitamque, si non æternantem (quod e-
nim pharmacum, fatali edicto, morte morieris, opponendum?)
attamen non parum prolongantem, indeque Medicum Medicique
consiliis obsequentem, non nisi senem mori contingit.

*Scopus
Artis Me-
dicæ.*

§. V. Nos proinde speculativam M. J. postquam absolvimus tractionem, de modo eosdem tollendi & auferendi, itemque de medio Archeum ab iisdem præservandi, jure sumus solliciti; Quod ut à nobis obtineatur observanda sequi putamus.

*Idea mor-
bosa quid.*

§. VI. Cum autem Idea morbosa nihil aliud sit, quam cogitatio entificata, aut conceptus materialis ex Archei materiali substantiâ formatus, in eademque servatus, cujus præsentia laeditur non solum Archei functio, sed decipitur quoque mentis, operatio; cum objectum illud ideale intellectui oblatum, falsum, eliciat sæpe judicium, ratiocinante mente, ad conceptum rei oblata; Proinde, ideis contrariis mentalibus quoque, morbosa istæ imagines eraduntur non raro, Archeusque in pristinum restituitur statû feliciter. Sic strategematis solisque persuasionibus decentibus, curatos morbos gravissimos scimus, licet & hic ad Archei constitutionem attendendû sedulo sit, contrahatur ne is an furia pertinet, aut per vicissitudines inclinet ad utrumque; Illud cum ex desiderio quodam insigni aut appetitu intempetivo, aut quoque afflictione eximia produci ut pl. solet, nunquam abigitur felicitate quâ per concessionem, (si possibile est desiderati, aut saltem deceptionem, vel per afflictionis sublevationem & appetitus sedationem. Sic juvenis quidam deperibat, factus Catalepticus, irrita cœterâ medicinâ, sola potiundi spe lactatus evasit sospes. Eadem ratione, Nobilis quidam Lusitanus, ex melancholico affectu, de peccatorum remissione desperans, Angeli subordinati, peccata solenniter remittentis, sanatus est apparitione. *Zacut. Lusitan.* Alius cornua se gestare putans, capiti, cervinis cornibus alligatis, ferraque relectis, & ostensis liberatus fuit *Sennert.* * Mulier quædam ex longâ viri peregrinatione Melancholica facta improvise viri adventu, curata est feliciter *Forest.* ** Et alius Nobilis urinam, pertinaciter retinens, ne prout, melancholico affectu, sibi persuadebat, si mingeret tota urbs periret diluvio, strategemate quodam lepido, quasi tota incendio flagraret urbs, campânis pulsantibus, ad liberandam civitatem per urinæ emissionem, sollicitus precibus; quo facta Idea ista ablata isque sanitati pristina restitutus.

*Corrigitur
Stratagematis.*

* *Instit. Med. L. II. S. I. c. 7.* ** *L. X. Obs. 12.*

Refer.

Refer. Man. Donat. hist. med. l. II. c. 1. Senn. Inst. Med. c. 11. p. 3. S. I.
c. 7. & c. 8.

§. VII. Contra furens Archeus vix compefcitur moderatis consiliis, quin potius comminationibus, verbis atrocibus, imò & fustigationibus. Cum enim in ejusmodi subjectis Archeus indignans & furens, actiones ordinatas & convenientes spernat, cuncta ad modum impetis ideae cum furore & indignatione agat, omnes speciales Archeos in adminiculum & adjuvamentum assumat [unde in Maniacis & delirantibus virium potentia & valor] iisdemque confusus, moderata cuncta spernat; contrariâ ratione obviam eundem illi, & vi quaedam oppositâ redigendus in ordinem. Hinc Clarus Magdeburgensis quidam Practicus, solis comminationibus, fustigationibus etiam, non tamen plane spretis mediis pharmaceuticis, Maniacos curavit quàm plurimos, ideamq; furem erasit feliciter.

§. VIII. Mixtam verò Archei aberrationem, quâ nunc nimirum contristatur, nunc effusè indignatur, mixtâ & per vicissitudines mutatâ stratagematum applicatione tollendam esse, ratio sana svadet. Utriq; autem confabulationibus, discursibus convenientibus, ratione prægnante, secundum statum Archei rite applicatâ, sicut ob viam Musica quoque, tam instrumentalis, quàm vocalis, sæpius fuit salutaris & maximè proficua Medicina.

§. 9. Non autem sufficiunt hæc, nec proprie sunt Medici actiones, cum & à quibusvis aliis adhiberi ista queant, proinde & alia quærenda adminicula, quæ ideam indies crescentem, & magis mixtam penitus tollant & totali s. specifica facultate ejciant. Et hic optandus esset Lapis ille satis decantatus *Butleri*, Archei, quacunq; ratione alterati, sedativum optimum, cujus non solum corporis firmitas, sed etiam virtutis extensio plane est fermentalis, ut minima etiam sui odoris participatio, suas in Archeum extendere possit vires, eundemque sopire, demulcere, ac Ideas morbosas ex tempore eradicare. Quod exemplis quàm plurimis confirmat. *Helmont.* *

* *Tractat. Butler. Oper. p. 358 seqq.*

*Furens
Idea quo
modo se
detur.*

*Mixta
Archei
alteratio.*

*Remedia
Medica.*

Nec

nec non suamet ipsâ experientiâ *Marcus Marci*. Cujus compositio etsi à diversis monstrata, & nunc ex Terra virginea, nunc ex ☉ & ☽, nunc ☉ marino petita, hucusque tamen mansit testa & abscondita. Vid. *Frider. Hoffm. Clav. Pharm. Schr. L. II. c. LXV. p. 39.*

* *Philosop. Veter. restitut. P. 5. S. 9.*

*Dantur
Medica-
menta Ca-
tholica.*

§ X. Aut in defectu ejus utinam per catholicum aliud quoddam remedium, Archei quocumque modo alterati, universale aut generale sedativum, succurreret miseræ vitæ humanæ. Excellent. Chymicus & Practicus *Dni Ludovici* non dubitat. equidem dari posse. *Arcanum aliquod insigne, totius corroborativum s. mundicativum, complurium morborum solamen.* Per hucusque autem tradita & laudata *Secreta, Liqueores Alcahestinos, matura & immatura Elestra, Panaceas, Azoth, Phalagias, Arborea Vita, Mercurios & Lapidis Philosophorum, Quintessentias ☉is & ☽is, aurum potabile &c.* præter pomposa verba & commentationes præstitum nihil est. Vid. cit. *Aut. Pharm. ad mod. stat. appl. Dissert. I. p. 112. seqq.*

*Universa-
lia Reme-
dia relin-
quuntur.*

§ XI. Nos catholica relinquentes remedia, eousque communem in M. J. quoque sequemur medendi methodum, donec tandem Eliæ cujusdam Artistæ adventu verum detegatur Catholicum medicamentum, cujuscumque; Ideæ morbosa specificum eradicans. Proindeque vulgatâ procedendi ratione, curam ex triplici fonte, Diætetico, Chirurgico & Pharmaceutico, secundum ternarium Indiciorum numerum, Curatoriam, Præservatoriam, & Vitalem nunc depromemus.

*Fons Dia-
reticus.*

§ XII. Diæteticus Fons sex rerum Nonnaturalium administrationem justam commendat sedulo, cum in his communis excessus, miras Archeo inferat mutationes, variasque struat morbosas Ideas; Sic itaque in archeo indignante, sive juxta alios, Spiritibus accensis, aer moderate humidus, magis tamen ad frigus inclinans, cum n. ibidè particula Elementi primi abundant, quæ volatiles activæ & ferè incompefcibiles sunt, per medium aliquod, Elementi secundi nempe atomos, rediguntur eadem & *statum nat. combinantur, ligantur & ab avolandi impetu & co-*
natu

nata arcentur ac reducuntur. Hinc Sirio regnante mania-
 propter Spirituum ferociam gravissime affictos i. e. Archeum,
 pessimè agitatum videmus, ratio manifesta est, quod particulae
 volatiles, lucidae & activæ, maxime Æ prædominentur tum
 temporis in aere, unde per respirationem auctis spiritibus cor-
 poris, jam tum v. latilibus, novis subsidiis ab extra venientibus,
 quid mirum talem furibundum exerceri in illis motum; Unde
 ejusmodi temperamenta rectius servantur in locis frigidis & ob-
 scuris s. tenebricosis, quales sunt cellæ locaqve infra terram ex-
 structa & fabricata aut artificio refrigeratur conclavium aura,
 noto medicis processu. Contra contristantis Archei status,
 in quo elementi tertii particula prædominium obtinent, cujus-
 que conditio vere & autumno, ob dominantium particularum
 terrestrium & crassarum multitudinè, sit affictior, propter Spirituum
 fixationè, torporem & quietè, aërem poscit calidum & frigidum,
 qui si non naturaliter ita est constitutus, arte ut promoveatur,
 curandum sedulo.

§. XIII. (2) *Cibus & potus, Archei sustentaculum & ma-* 2] *Cibus*
teria, ad modum præscripti aeris adhibendus cum judicio, pro- & *Potus.*
bus & concoctus facilis, decenti dosi adsumptus, decentem spiri-
 tum & temperamenti facit conditionem; Licet Archeo Contri-
 stanti parcius & calefaciens, in speciè carnum sylvestrium, vini-
 que usus, Indignantem vero liberarior & frige faciens, carnum
 domesticarum esus & aqua aut aliis tenuis liquoris potus, non
 sine ratione concedatur.

§. XIV. (3) *Somnus omnibus modis si abest curandus: Is* 3] *Somnia*
 enim Spiritus temperat, Archeum sopit, ideas non raro tollit; & *Vigilia.*
 in excessu vero peccans, ob Spirituum metuendum stuporem,
 arcendus convenientibus (4) In motu & quiete teneatur ratio- 4] *Motus*
 nabilis dispositio, hæc furenti, iste contristanti magis existit pro- & *Quies.*
 ficuus. Nec minor (5) Excretorum & Retentorum ha- 5] *Excreta*
 benda est ratio, eum his præternaturaliter se habentibus, nulla & *Retenta*
 actionum vitalium, illa servari queat. (6) ultimo tandem,
 Pathematum animi Ethica accuratissima requiritur moderatio,
 cum quid ira, tristitia, desiderium, amor, metus terror, cuncta

F intem-

intempestiva & immoderata, efficiant, supra in causarum enumeratione, iustra verimus: unde moderamen istud quocumque tandem modo, rationibus, persuasionibus, stratagematibus, comminationibus &c. procurandum sedulo, solitudines vero quantum fieri potest fugiendæ.

Fons Chirurgicus.

§. XVI. Chirurgia varia tradit adjuncta, generosissimum audit V. S. quam in Archeo ad furorem inclinante, maxime initio morbi, omnibus modis, in contristante vero non nisi certis consideratis & deprehensis, suademus circumstantiis. Reliquæ operationes chirurgicæ, per *cauteria, vesicatoria, setacea, fonticulos, cucurbitulas, scarificationes, Infusiones, transfusiones, sectiones & membrorum decurtationes*, præstandæ, hic certo determinari aut prohiberi nequeunt, cum ex speciali morbi statu, symptomatum conditione & prædentiâ Medici judicari illa debeant.

Fons Pharmaceuticus.

§. XVI. Nunc tandem tertium curationis medium fontem nempe Pharmaceuticum apprehendimus jure, indeq; cuncta, morbis hisce apposita remedia desumimus. Non autem inconueniens est, tolli Idealem morbum per remedia materialia & realia. Cum (1) Idea morbosa, quando jam deposita in certâ corporis parte aut in totâ substantiâ suam morbositatem, in effectu suo, morbo nempe ipso, lateat & occultetur, sublato proin eo decenter & sufficienter, tollitur quoque vera idea ista morbosa. Sufficienter autem dico, alias enim, superfunctioni saltem morbo sopito, remanet idea & post bene longum nonnunquam tempus per effectum eundem aut gravio rem se iterum prodit, & recidivarum sæpius accidit, sit causa. (2) Idea quoque ipsa in solo Archeo sive spiritu adhuc neutraliter hospitans, medicamentis convenientibus expurgari quoque posse, nobiscum fatebitur, qui idearum harum realem existentiam, materialitatem & participationem, de Archei substantiâ, superius fusus explicatam, consideraverit accuratius.

Digestiva.

§. XVII. Sed ad medicamentorum properamus denominationem & administrationem; primum obtineant locum
Digesti-

Digestiva & preparantia, secundum morbi progressum & conditionē, nunc brevius nunc diutius continuanda, Archeūq; ad recipienda medicamenta decentia, disponentia & accommodantia. Quæ Spiritu ad furorē melinante, per Sp. Oli, Tinct, & is, & ceras, acid. Mistur. simpl. &c. Ad Torporem v. vergente, Sibus Alcalifatis *Petrofel. Abs. Card. ben.* Extractis iisdem, ut & *Gentian.* In utroque casu per medicamenta ex \square o præparata *Cremorem* sc. *Crystallus* \square i, \square um \square latum & \square tarisatum obtineri possunt. (2) *Purgantia*; cum fermentationem in Oceano *Purgantia.* sanguinis instituant, motuq; hocce, particulas idearum morbosarum inordinate jactent, remotione etiam saburræ nocuæ Spiritum Naturalem pristino vigori restituant, hospitiumq; idearum morbosarum auferant, non parum prodesse possunt. Indignante tamen Archo, (nisi jam tum affectus sit chronicus) adhibenda cum judicio. Quis enim ignorat in morbis calidis omnes Medicos caute admodum agere? In Contristante, vix error periculosus committi poterit. Leniora in isto statu ex *Cassia, Tamarandis, Mechocanna, Aloe & Rhabarbar.* &c. Fortiora in hocce ex *Senna Scammonio, chialap. Colocynthide, Elleboro,* &c. poscuntur. (3) *Vomitoria* quoque, *Emetica.* vitio in primis viis hærente, vel etiam Ideâ morbosâ in ventriculo ipso aut his affinis partibus, latitante, nunquam non adhibentur cum fructu. Inservient huic intentioni *Raphanus rusticanus, semen Atriplicis, Flores Anethi, Genista, Persicorum, Ebuli, Electuar. Diass. Fernel. Gill. Paracels.* vel etiam in minori dosi & tutissime \square *Emeticus* Mynsicht. cum cautione \square *vita* In infuso autem *Croc. Metall. & vitr. \square ii* (4) Præter intentiones alias diversas, *refrigerandi, revellendi, emolliendi, aperiendi,* &c. Clysteres Purgantium & Emeticorum vices implere possunt & pro Archei diversa alteratione, ex *Rad. Alb. Malv. Lil. alb. Herb. j. emoll. Branc. ursin. Atriplic. Fl. Cham. Melil. Ol. Rosar. Rut. Aneth. sem. Carv. Cum. Fenic. Anis. Lacte, urinâ,* & vel jure Carn. Ov. vitell. sacchar. z. \ominus *Comm. & Gemma* &c. adornari & applicari possunt. Potissimam autem (5) spem collocamus in *Diaphoreticis* aut sudores moventibus, cum *Diaphoretica.* hæc,

hæc, ut verbisutar *D. Wirdigii** *unicum ferè sint spiritus seu Archei mundificativum, renovativum, purgativum, calefactivum, exsicicans, multiplicativum, incendivum.* Sic enim licet per Ideam quandam morbosam Archeus depressus, subactus impotens & contra naturam suam frigidus quasi, vi diaphoreticorum elevabitur decenter, cum virtute horum, circulatio instituitur Spirituum frequentior, quiescentes quasi rediguntur in motum, perq̄ve hunc, potentiam recipiunt subigendâ contrarias causas morbificas, imò eadem, potissimum si in particulis Elementi secundi fluidis sc. consistunt, expelluntur feliciter; cum aperiuntur spiracula corporis, Archeoq; robur additur ejiendi per hæcce, quicquid occasionaliter morbosarum Idearum causa esse queat. Imò ipsæ ideæ morbosæ dirumpuntur, disperguntur, conformatio vitiosa destruitur, & naturalis partium constitutio reducitur iterum. Contra indignante Spiritu, furente Archeo & ruptis frenis immoderate & inconcinne moto eodem, non minus tamen diaphoreticorum facultate sedabitur sufficienter; quatenus scil. Idea morbosâ ad cujus instinctum ita furit Archeus non tantum dispergitur ac pedetentim deletur (ut dictum modo est) sed etiam mutatio ista particularum Elementi tertii, in Primi, ex qua furibundus motus & ignea quasi constitutio sequitur per nobilissimarum atomorum quantitatis eximia, vi diaphoreticorum, expulsionem inhibetur, proportio justa utrarumq; reducitur, ac naturalis status ita recipitur. Illud impetratur per volatilia & maximè activa, qualia sunt ☉ *volat. Succin. Viper. C.C. **, *Urina Sp. C.C. &c.* Hoc contra per talia, in quibus, particula terrestres sive elementi tertii prædominantur, efficitur feliciter suntq; *C.C. ust. ejusd. Magist. Oc. ☿.* terræ variæ *Lemnia, Sigill. Catech. Bol. Arm. hisq;* consimilia, viscota quoque in hoc statu conveniunt eximie, ut *Galred. C.C. Elect. Ebul. Sambuc. &c.* Nec minus *Opium Compositionesq;* opiata dextrè usurpata aut ejusdem virtutis alia miram hic præstant operam & efficaciam. (6) His denique adjunguntur Alterantia cum

* *Medic. Spart. L. II. C. XVII.*

cum ratione & iudicio administrata e.g. Indignante Archeo ex
Borrag. Bugloss. Acerof. Acerofell. Ros. viol. Nymph. Cichor. Sem. IV. fr. maj. Mal. aur. Citr. Limon. Granat. Cerasacid. ac Lignis Santalinis & o & ab eodem compositis \odot purif. in ∇ l. per pot. sumto, Vel. loco hujus \ominus istud anodyn. \odot nempe *Zatum &c. &c.* Suppressio autem eodem ex *Beton. Salu. Rut. Meliss. Carlin. Angelic. Scord. Lil. Conv. Serpill. aromatibus, Cinam. Cubeb. Cardam. & Nucist. Gran. Cherm. Succin. Camph. Cinnab. nativ. & Zii* ac variis diversisq; ex hisce & consimilibus adornatis compositionibus, Vinum quoque bonum & modicè assumptum, in hoc statu sapius medicamenti vicem supplere poterit. Formulas verò & præscriptiones speciales hic addere, nec nostra intentio, nec dissertationis hujus ratio permittet, cum à quocunque Artis pharmaceuticæ gnaro ex modo enumeratis & ejusdem facultatis aliis simplicibus in formam *Varium, Spirituum, Oleorum, Tincturarum, Essentiarum, Elixiriorum, Extractorum, Potionum, Decolorum, Conservarum, Eleuariorum, Juleporum, Siruporum, Pulverum, Trachearum, Morfularum, Rotularum, Bolorum, Confectionum, Specierum* redigi, aut sub quâcunque tandem aliâ denominatione potrigi & propinari possint. Unicum saltem in curatione M. J. monendum adhuc duco necessarium, scil. ut ad causas occasionales accuratè attendatur, pro quarum diversitate omninò varianda medicaminis applicatio, sic e.g. Febris ex mœrore orta, longè aliâ curandi tollitur methodo, quàm quæ ex furibundâ Spirituum agitatione Irâ scil. & fervore, sumit originem, unde ibidem excitandus & viribus restaurandus est Archeus, hic, contra compescendus & in motu enormitico cohibendus, convenientibus.

§. XVIII. Præservatoria tandem in Archei consistit, *Præservatio*
 hypostaseos decentis & proportionatæ conservatione, ne peccatâ multitudinem particulæ Lucis, ne excedant quantitate atomi terrestres, cum quinam utriusque sit effectus dictum antea. *à M. Id.*
 Imprimis coercenda sunt Pathemata animi, quæ ut causæ occasionales omni tempore in producendis idealibus morbis fuerunt

fuerunt validissima, Liberum itaqve se servabit à morbis ejus-
 modi qui segeret & præstabit virum & Ethicum, ac non ad
 quodvis minutissimum obstaculum statim autem diffluet mœ-
 rore, aut excandescet irâ. Unde Constantia & Fortitudo
 hic quoque sunt optima præservationis media & adminicula,
 quæquantæ sint roboris ac virtutis, in mulieribus prægnantibus
 videri utiq; poterit, cum Fortes & constantes vix unquam
 caracterissimos partui impressisse, Molles & mediculosos, datâ
 etiam levissimâ occasione, Sigillo exotico fortum notasse,
 legantur.

§. XIX. Et hæc de Morbis ab Imaginatione s. Idealibus
 in compendio vel ideâ dicta sufficiant; si non ubiq; æq; rectè,
 morborum ejusmodi abscondita Indoles, Clarissimorumqve
 Virorum servanda autoritas pro me dicent causam, Imperfec-
 tionem quoque excusabit Dissertationis inscriptio; Mihi ve-
 rò hæc vice sat erit Nobilissim. huic Facult. Medicæ morem ges-
 sisse, publicèqve in hanc dissertationem inquisituris mate-
 riam pro & contra ventilandi suppeditasse. Quod reliquum
 est, erratorum veniam à L. S. me impetraturum fore, spero.

Unde nihil, præter gratias summas
 ac decentes

NUMINI TER OPTIMO MAXIMO
 ADDO.

F I N I S.

PRÆCELLENTI ET CLARISSIMO,

DN. M. JOHANNI GERDES,

Medicinæ Licentiando Dignissimo, Fautori &
Amico honoratissimo.

Totus Homo nil, nisi morbus est. Ab ima calce pedis ad summum verticem Capitis merum *morborum* regnum. Multa quidem & intus, & extus, *natura* beneficio membra possidet Homo, sed eorum nullum in tota structura corporis invenitur, quod *morbis* variis non divexetur. Magnus, juxta Medicos, *membra* major *arteriarum*, maximus *venarum* numerus, sed neutrum horum omnium ab impetu *morborum* tutum. Effet adhuc felicitatis aliquod indicium, si quodvis eorum *hostem* saltem unum, *morbum*, saltem unum metuere necessum haberet, sed integræ *morborum* phalanges adversus unum quodlibet illorum modo fraudulenter, modo violenter insurgunt. Magna certè *Medicorum* sagacissimorum in *morbis* investigandis per tot mundi secula fuit industria, major in observandis iis, eaq; studiosissima vigilantia, maxima tandem in colligendis, nutriendis, ordinandis, *morbis* prudentia, ut vel tandem accurata tot seculorum Experientia certitudinis aliquid posteritati promittere haberet: Sed in hoc laudatissimus Ipsorum labor (proh dolor!) frustra fuit. Innumerum, ut ita loquar, numerum *morborum* in exigua mole corporis observare contenderunt, omnem verò numerum indagare nondum valuerunt. Hæc vitæ nostræ *fata*, hæc fortunæ nostræ

nostræ dona. Neq; corpus sibi tantummodo soli re-
 tinent suos *langviores*, sed *morbis* variis etiam *Animam*
 ipsam affligit. Testes, præter alios, locupletes sunt
Ideales Morbi. Quid *phantasia* non tentat? Quid im-
 petu, vel effectu velocissimo non præstat? Nihil his *mor-*
bis fortius, nihil celerius, nihil efficacius esse potest. Hos
 cettè *morbos* considerare non est cujusvis, sed *Ingenii* sa-
 gacioris, *studii* curatoris, *Judicii* limatoris. Dignum
 igitur, PRÆCELLENS & CLARISSIME DOMINE
 CANDIDATE, tuis laudibus opus suscipis, dum hac oc-
 casione solenni de MORBIS IDEALIBUS disseris, & de
 his more tuo, hoc est, accuratè verba facis. Perge quæ-
 so minus *obvia* sic penetrare, *objecta rariora* divulgare,
Mysteria Medicinæ latentioris manifestare, ac eadem
 in hominum sanitatem ac salutem destinare, neq; Tibi
laus, neq; *fama* deerit. *Summus* MEDICORUM HO-
 NOR tuas continuas *vigilias*, tuas laudadiles *curas*, tuas
 fructuosas *operas*, publicè coronare, totiq; Mundo com-
 mendare desiderat. Fiat id FELICITER precor! Adsit
 Tibi *Cælestis Medici Gratia*, ut accuratis *scrutiniis* ab-
 dita *morborum* ac *remediorum* invenias. *Nature My-*
steria patefacias, *Bonum publicum* in *conservanda*, *re-*
staurandaq; *sanitate* multorum promoveas, & inde Ti-
 bi *Nomen*, *Famam*, REGUM ac PRINCIPUM *Gratiam*,
 omnium aliorum *Benevolentiam*, immortalem *Glori-*
am, rerum omnium *abundantiam*, ac animi felicem
cordisque usq; conciliare queas! Hæc vo-
 torum meorum Summa! Hæc audiat & exaudiat *Medi-*
corum MEDICUS, & vobis *feliciozum successuum* pondus
 addat, quod ardentissimis suspiriis urget.

Witteb. è Museo
 d. 14. Jun. A. 1681.

TUÆ PRÆCELLENT. ET NOB-
 LISS. CLARIT. additis.
 JOHANNES Deutschmann/D.

CL. GERDES,

Non defuerunt unquam cordati Viri, qui ausi sunt dissentientes Medicos conciliare & Sectas unire. Dogmatici statim id tentarunt jam olim, dum inter Empiricos & Methodicos mediâ viâ incedunt, & simul Experienciâ & Ratione utuntur. Cum Græcorum doctrinâ Arabum, sententias conferre multi in se susceperunt, propterea etiam Conciliatores dicti. Galenicorum & Chemicorum consensum & dissensum scripto eruditissimò reliquit Magnus Sennertus. Et quod hodiè Syncretismò delectentur omnes, Luce meridianâ clarius est, Dum idem conaris inter Galenicos Helmontianos & Cartesianos: dum Archeum cum calido nativo, spiritibus, & Formis particularibus confers, magnum quidem opus moliris; sed, dum Recentiorum partes magisteris, Arbitri officium deseruisse videris. Judicii gravitatem & Ingenii acumen in Te deprehendo, sine quo Ideæ & Morbi Ideales non concipiuntur. Si hoc magis magisque acueris, cognosces Veteres graviter dixisse, & fundamenta posuisse, neminem autem sine illis Medicinam fecisse feliciter. Quod dum moneo, voveo simul animatus, ut omnia ad nutum & voluntatem cedant quàm felicissimè!

T. Præcellentis CLarit.

Dabam à Musco
d. 14. Jun. cl. loc LXXXI.

addictissimus

D. JEREMIAS LOSSIUS,
PRÆSES.

G

PRÆ.

PRÆCELLENTI ET CLARISSIMO
DN. M. JOHANNI GERDESIO,
Holmiensi Sveco,

Commensali ac Amico ex præcipuis,

Cum pro LICENTIA solenni ritu disputaret;

S. P. D.

GEORG. CASP. KIRCHMAJERUS.

Recogitanti mihi, quid præstiteris in publico, de PESTE habitâ prolixâ pariter & doctâ Dissertatione, Anno proximè superiori, cum imponeret docendo Colophonem Medicorum. Celeberrimus SCHNEIDERUS olim noster, incidit, quàm pulchrè steteris in Cathedra; quantoque hinc discesseris applausu. Ominabar jam tunc, fore, ut mox auribus accipiam crescentis famæ tuæ apicem. Et verò oculis usurpo, non præfagientis animi solummodò, sed his corporeis præterea, felicitatis gloriæque tuæ incrementa. Testabatur, cum mortalibus adhuc interesset, laudatissimus Patronus tuus, quàm dignissimè sægeris tuarum partium; testabitur & LOSSIUS, Nobilissimus Vir-Præses, quantum studii, quantumque laudis in Anatomia Humanorum corporum non unâ nuper reportâris. Testabuntur boni omnes Academici Conciues (malos enim generosè spernes,) quid merueris per præclarissimos sudores hosce. Ego met domesticus filebo testis; unicum hoc mihi pactus cum quibuslibet, ut gaudeant, & gavifurus sim in posterum, si ad Numinis cœlestis gloriam, salutem hominum decusque
Medi-

Medicinæ cedant felicissimè conatus tui publici
& solennes ! Hoc enim comprecor ex animo !

Emuléo, pridie Idûs Junij

Anno clc-Idc LXXXI.

DUlm. corpus curare paras *Clarissime Gerdes,*
Præcipuum meritò, primum conamine fausto
Motorem Archeum studio curare parasti.
Hoc etenim agrotò certò pars nulla valebit,
Omnia sponte cadent; Ejus moderamine cuncta
Cum contra vigeant, nec quis superaverit ullus
Externus morbus stante hoc Motore quieto.
Digna Tuo ingenio, Fautor Clarissime, Cura est
Novi etenim claros quos hæcenus ausus es ausus,
Ingeniùq; Tui novi tas dona decora:
Non satis est, Artis nostræ sat trita novisse,
Sed quoque Naturæ penitus subiisse recessus
Te juvat; En igitur Tuae mox quoque Tempora
cingent
Purpura, mox crescet meritum bene culmen ho-
noris,
Atque Tuae laudes meritis cumulentur ubique.

Hicce

Nobilissimi Domini Licent. honoribus
pro meritis applaudebat

CHRISTIANUS Water/Lic.

os (X) so

Cum intra triduum fere deproperanda fuit hæcce Dissertatio, irrepsitunt oppido multa eaque non levia nonnunquam Sphalmata, quæ cum non ubique censorem inveniant æque benignum, potissima in fine notare placuit.

Pag. 2. lin. 19. deletur Is. l. 28. leg. satisfaciant p. 3. l. 23. leg. suos l. 24. leg. eidem l. 26. leg. quod p. 4. l. 16. adscribantur l. 17. Philosophus l. 23. alii p. 6. l. 25. insigniter. l. 13 leg idem l. 16. rejicere. l. 27. §. VI. l. 29. doctrinam l. 30. exactè l. 32. directores p. 9. l. 5. pro *accessiones* leg. *Species* l. 25. Synonymo p. 10. l. 14. leg. *Archeum Retinentem*, *Nutrientem*, *Generantem* &c. l. 32. eum ibid. post *rationale* ponatur, p. 12. in marginal. l. 12. operetur p. 13. l. 32. consideraverint l. 33. activarum p. 14. l. 6. videar p. 15. in marg. l. 12. del. ex p. 16. l. 14. Atomi ibid. constituunt l. 16. activitas p. 18. l. 27. gravitate p. 19. l. 18. alvum l. 23. obstupescet p. 20. l. 12. post *Archei* del. & ponatur post *natura*, p. 23. l. 8. manifestam p. 24. in marg. l. 11. leg. quidem l. 12. adventitiæ l. 34. post *introducita* dele, p. 28. l. 17. pene l. 27. cæteri p. 30. l. 19. alii p. 31. l. 11. ridendum. l. 22. calamitosam. l. 23. exitialem p. 32. l. 5. existit l. 6. *Sirio*. l. 11. latitarunt ibid. deducuntur. l. 26. irritatione ibid. diuturnior. p. 36. in margin. l. 2. morbosa l. 5. aliud l. 8. post *mentis* del. l. 16. furat. p. 37. l. 14. pharmaceuticis l. 21. post *obviam* ponatur. l. 31. post *ne* ponatur, & post *prout* del. p. 39. l. 14. afflictior l. 15. pro *frigidum* leg. *humidum* p. 41. l. 4. inclinante l. 13. auferant. p. 42. l. 23. mobilissimarum p. 44. l. 8. meticulosa l. 14. dicet. Cætera L. B. ipse corriget.

05 A 2493

ULB Halle

3

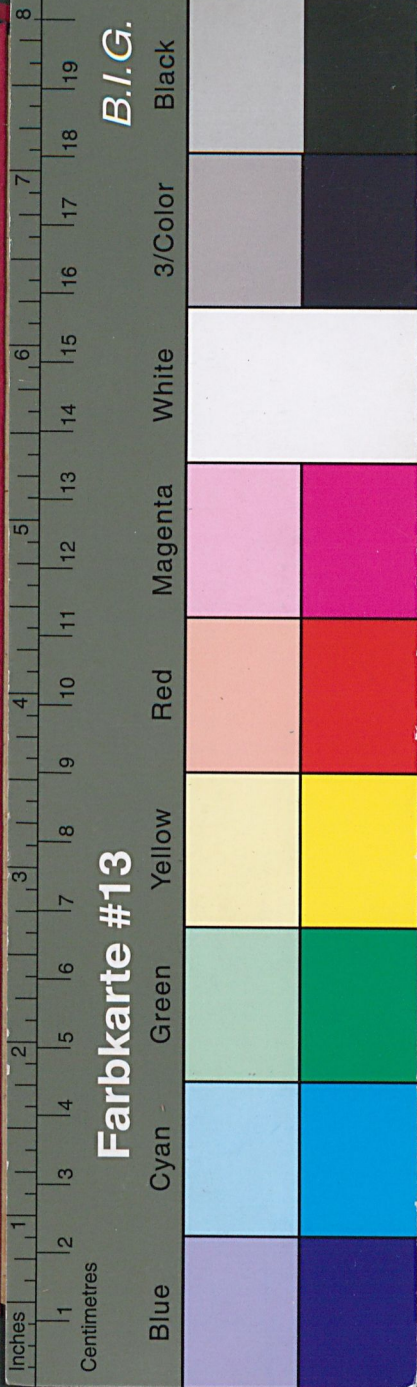
004 545 206

VD 17

FELICITER ANNUENTE
 NE INAUGURALI

17.

um ab Ima-

e ortorum,

Aliis

lium,

EAM

ultat, Medic. Wittenbergensf.

ÆSIDIO

ENTISSIMI AC EXPERIENTISSIMI,

MIÆ LOSSII,

Doct. celeberrimi, Anato-

eratisf, Medici Provincialis felicisf,

t. DECANI Spectatissimi,

UDIORUM PROMOTORIS

satis colendi.

ICENTIA.

Medica Honores, Insignia &

RALIA legitime impetrandi

exponet publico

ERDES, Holm. Svec.

in Auditor. Major.

Pomeridianis.

NBERGÆ,

CHRÖDTERI, Acad. Typogr,

M. DC. LXXXI.